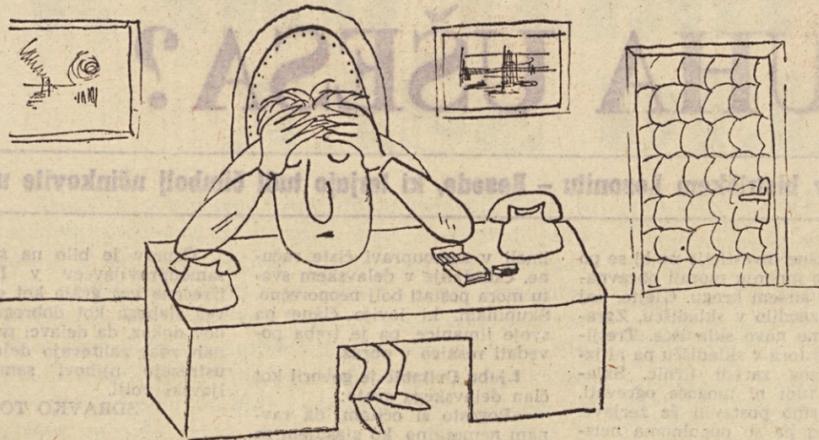

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — DRUŽITE SE!

Četrtek, 13. oktobra 1966

Št. 40, leto XXII

DIREKTORJEVE TEŽAVE

— Kako naj odgovarjam za izgube v podjetju, če sem pa v tem letu bil trikrat po tri mesece službeno v inozemstvu

Karikatura: ANDREJ NOVAK

S SEJE PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI SLOVENIJE:

DRUŽBENIH PROBLEMOV NI MOČ REŠEVATI NA RAČUN PROSVETNIH DELAVCEV

Naslovno misel je izrekel na petkovi seji predsedstva Republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti njegov predsednik tovariš Marijan Jenko. Ob tem je tudi dejal, da bremen ekstenzivnega razvoja ne more nositi le prosvetni delavec, ta bremena lahko nosi le celotna družba. Če tega spoznanja ne bi upoštevali, je jasno, da bo tudi nagrajevanje prosvetnih delavcev še kar naprej v zamudi.

Predsedstvo je namreč na tej seji dokončno oblikovalo svoja stališča k osnutku zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje, ki jih bo še ta teden posredovalo javnosti v obliki odprtega pisma. Ker bodo torej stališča v taki obliki dostopna vse j javnosti, naj se tokrat v poročilu s seje omejimo le na razpravo, ki je prispevala k oblikovanju nekaterih ključnih stališč.

Republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti, ki je tudi predstavnik prosvetnih delavcev, je dejal tovariš Vinko Kastelic, ne more odobravati take zakonodajne ureditve financiranja izobraževanja in vzgoje, ki bi v svojih osnovah

startala z nerešenimi problemi. A dejstvo je, da je poleg socialnega zavarovanja zlasti šolstvo v času od uveljavljanja družbene reforme na slabšem kot poprej, kljub temu, da smo rekli, da omejevanje splošne potrošnje ne more iti na račun šolstva in kulture.

CENA IZOBRAŽEVANJA — OSNOVA ZA DOHODEK

Sindikati se ne morejo strinjati z izračuni, ki spremljajo osnutek zakona, ker so ti izračuni po svoji metodologiji zgrešeni. Izhodišče za tak izračun je lahko le cena izobraževanja, ki je edina lahko osnova za dohodek vzgojnih in izobraževalnih zavodov. Obseg izobraževalnih nalog in prioriteta vrst izobraževanja, ki naj se financirajo iz stalnih virov, šele lahko pomenijo osnovo za izračun odstotka stalnih virov, je dejal tovariš Kocijan. Nadaljnja razprava pa je opozorila na to, da bi dohodek šolam morali zagotoviti s pogodbo, zasnovano na predloženem gospodarnem programu. Pogodba pa mora predstavljati trden pravni akt med izobraževalno skupnostjo in izobraževal-

(Nadaljevanje na 8. strani)

V prvih vrstah

V neki naši znani tovarni so nedavno morali izbrati novega predsednika delavskega sveta. Kandidirali so mladega inženirja, ki pa je kljub samo nekajletni praksi že pokazal in dokazal ne samo svoje strokovno znanje, temveč tudi svojo zavzetost za nadaljnji razvoj samoupravljanja v svojem kolektivu. Veljal je za resnega mladega moža, ki ne pozna kompromisov, kadar gre za resnične poslovne interese tovarne in za resnične interese njenega delovnega kolektiva.

Njegova kandidatura pa je propadla; izvolili so drugega. Pravijo, da tudi ta drugi ni slab človek, vendar pa si od njega nič posebnega ne obetajo. Menda se nikomur ne mara zameriti, če pa se že mora za kaj izjasniti, potem vedno glasuje za tiste rešitve, za katere je večina, ne pa za tiste, ki se tudi njemu zdijo pravilne.

To je mala sličica iz sedanjih razmer pri nas, iz borbe med miselnostjo meznih delavcev in miselnostjo upravljalcev, skrbnih gospodarjev v svojem kolektivu.

Mladi inženir, ki smo ga omenili v začetku tega uvodnika, ni padel na izpitu samoupravljanja, čeprav ga niso izvolili za funkcijo, za katero je kandidiral. Na tem izpitu so padli vsi tisti, ki so oddali svoje volilne lističe za kandidata, ki je vedno za tisto, za kar je večina.

Dejstvo je, da pri nas odloča večina; in prav je tako. Medtem pa, ko to priznamo, tudi vemo, da volja večine ni vedno tudi tisto, kar zagotavlja najboljše rešitve različnih vprašanj. Tisto za kar je večina v nekem kolektivu, odraža pač samo stopnjo zrelosti tega kolektiva, stopnjo zavesti, kaj je njegov interes.

Samoupravljanje je proces dozorevanja zavesti naših delovnih ljudi, njihovega družbeno-ekonomskega in družbeno-političnega »opismenjevanja«. Ta zavest ni pri vseh samoupravljalcih enaka: pri marsikom še ni prebujena, mnogi jo se naučili samo šele nekaj črk samoupravljalške abecede, vsak dan pa je več tudi takih, ki so se te abecede že dobro naučili in jo tudi uporabljajo. Ne bomo izdali nobene skrivnosti, če povemo, da je med temi zadnjimi največ takšnih, ki so si tudi za svoja delovna mesta pridobili ustrezne kvalifikacije, ki so strokovnjaki na svojem delovnem mestu, ne glede, ali je to mesto pri stroju ali za pisalno mizo.

In ti ljudje so v prvih vrstah boja za napredek, ki se pri nas odvija vsak dan: boja za sodobnejšo proizvodnjo, za dobro organiziran delovni proces, za stimulatивно nagrajevanje, za pametno varčevanje. Kaj bi naštevali; to je boj za zagotovitev boljšega življenja nas vseh, to je boj za zmago resničnih interesov samoupravljalcev.

Ti interesi se ne bodo uveljavili z neorganiziranim delom, z razsipanjem materiala in delovnega časa, z delovno nedisciplino, z enakim nagrajevanjem pridnih delavcev in lenuhov itd. V boju za dobro gospodarjenje je treba včasih marsikomu stopiti na prste, tudi prijatelju ali pa dobremu znancu. Tisti, ki to storijo, se sicer zavedajo, da se bodo zamerili posameznikom vendar pa tudi vedo, da bodo s tem naredili resnično uslugo vsemu kolektivu. In če je kolektiv samoupravljalsko zrel, bo to znal tudi ceniti. Če pa je samoupravljalško premalo »pismen«, potem...

Potem bo dal svoj glas za tistega, ki se nikomur ne mara zameriti, ki najbolj ljubi svoj mir in ki je zaradi tega pripravljen zmirati tudi z obema očesoma pred stvarnostjo, ki zahteva široko odprte oči in ustrezno ukrepanje.

MILAN POGACNIK

CLEN ZA CLENOM

FOTO SLUŽBA DE

SAMOUPRAVLJAVCI V BISTRISKEM LESONITU SO SKLENILI, DA BODO POMETALI PRED SVOJIM PRAGOM

Kdo ima v tovarni gluha ušesa?

V kroniki bistriške tovarne lesonita je bil zadnji sestanek samoupravljalcev, ki ga je pripravil sindikat, važna ločnica. Delavci, ki so razpravljali o raznih pojavih v tovarni, so na sestanku povedali, da ne načenujajo teh problemov, da bi imeli čisto vest, ampak da bi kritične besede služile za boljše delo in ustvarile red, zakonitost in poslovno trdnost. Tovarna sicer ni v krizi, vendar številni negativni pojavi preprečujejo, da bi dosegli še boljše gospodarske uspehe. S tega stališča je zelo važna primerjava, ki so jo uporabljali, da odnosi v tovarni zaostajajo za njeno tehnično opremljenostjo.

Sestanek v sindikalni dvorani je bil ustvarjalen, odkrit in sproščen. Brez ovinkov so govorili mnogi delavci, vsi pa so soglašali s tem, da izrečene besede, od najbolj preprostih do najbolj argumentiranih, zave-

(Nadaljevanje na 2. strani)

● STR. 2
BOJ Z OSTANKI
PREŽIVELEGA	● STR. 5
NAJPREJ
RAZMEJITEV NALOG
IN USTREZNA
STROKOVNOST	● OTROŠKEGA
VARSTVA
● STR. 3
KAKO IZBOLJŠATI
NAŠE DELO	● STR. 6
KOMUNA — TEMELJ	● STR. 7
ODGOVORNOST
BREZ IMENA
IN PRIIMKA
● STR. 4
ZA BESEDAMI		● STR. 12
TOPS DO VRATU
V DOLGOVIH

KOLEKTIV LJUBLJANSKEGA VEDROGA OPRAVLJA SAMOUPRAVLJALSKO SKUŠNJO

BUMERANG SAMOVOLJE

V pičlih desetih dneh med 27. septembrom in 6. oktobrom je dal kolektiv Vedroga trikrat duška dolgotrajnemu nezadovoljstvu zaradi kratenja in izrabljanja pristojnosti samoupravnih organov in političnih organizacij, zlasti sindikata, dal si je duška zavoljo razvrzanih medsebojnih odnosov v kolektivu. po zelo naravnem zaporedju so se v desetih dneh zvrstili v Vedrogu tile dogodki:

● IO sindikalne podružnice skliče izredni občni zbor, kjer se prvič javno vpraša vodstvo sindikata, ali je sindikat kolektivu še potreben, če je ali naj bo sindikalna podružnica le orodje v rokah nekaterih članov kolektiva?

● Šest dni za tem z večino glasov odkloni kolektiv na referendumu združitve z mariborskim Zlatorogom. In kaj bi naj drugega storil če se je združitve »pletla« mimo kolektiva, pred samo odločitvijo pa je slišal 10 različnih inačic o dobrih in slabih straneh združitve.

● Tri dni po referendumu se sestane delavski svet na izredni seji, kjer prereseča oba prejšnja dogodka in izglasuje nezaupnico direktorju podjetja.

Kdo ve, kako dolgo bi še v Vedrogu vladala samovolja, izigravanje samoupravnih odnosov ali kakorkoli že danes imenujemo krivice in nepravilnosti v tem kolektivu, če ne bi IO sindikalne podružnice sklical izrednega občnega zbora, kjer naj bi izvolili novo vodstvo sindikata. Prejšnji predsednik je namreč že sedmi, ki je v zadnji mandatni dobi zapustil to del-

lošno organizacijo. Toda predno je odšel zadnji predsednik sindikata, je napisal tudi poročilo o delu oziroma o neučinkovitem delu izvršnega odbora sindikalne podružnice. V njem med drugim beremo, da je sindikalno vodstvo želelo izpolniti nalogo, ki mu jo je naložil občni zbor, da naj izboljša delovne odnose in prevzame v kolektivu vlogo, ki mu po značaju

dejavnosti sodi. Toda te naloge, pristavlja predsednik sindikata, ni mogel uresničiti.

STRAH PRED POSLEDICAMI JE UTIŠAL KOLEKTIV

Medtem ko je IO sindikata obravnaval na svojih sejah problematiko podjetja, razvoj samoupravnih odnosov in kritiziral nepravilnosti, je zadel na odpor pri nekaterih vodilnih

delavcih, zlasti pri direktorju, dokler ni končno padel tudi sam v nemilost. Tako so delili v podjetju tromesečni učinek kar po presoji in volji direktorja in med tistimi, ki jih je prizadela direktorjeva volja, je bil tudi predsednik sindikata.

Baje pa je bilo podobnih nezakonitih in samovoljnih sklepov še več. Zelo podobno usodo je doživel tudi pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, ki so ga v kolektivu premelevali več mesecev in ko naj bi o končni varianti sklepal delavski svet, se to ni zgodilo, ampak so bojda pod vodstvom direktorja sestavili nov pravilnik. S podobno samovoljo je prepovedal direktor, mimo odločitve samoupravnih organov, vsa nadomestila za mesečne vozovnice in izplačila za preseganje norme v proizvodnji. Ko je nato želel namestnik predsednika delavskega sveta sklicati sejo delavskega sveta, direktor tega ni dovolil, predsednika sindikata, ki je ho-

(Nadaljevanje na 3. strani)

REZERVIRANI STOLPEC

Jože Aubrecht

predsednik sindikalne podružnice Hmezad, obrat za izvoz hmelja, Zalec

● Spričo tega, da se ukvarjate z izvozom hmelja, bi pričakovali, da imate pri vas lepe osebne dohodek. Pa ni tako, če sem dobro informiran...

Obrat za izvoz hmelja posluje v sklopu Kmetijskega kombinata. Ukvarjamo se izključno s pridelovanjem in izvozom hmelja. Skoraj ves pridelek izvozimo. In več kot polovico samo v Ameriko. Doma ostanejo le trije do štiri odstotki našega hmelja, več ga naši proizvajalci piva ne potrebujejo. Kilogram hmelja namreč zadostuje kar za 500 litrov piva...

Na videz nam gre odlično, v resnici pa naši osebni dohodki v povprečju le malo presegajo 50 tisočakov na mesec. Če izvažamo naš obrat, so namreč vsi obrati kmetijskega kombinata deficitni.

Seveda bi se radi v našem obratu postavili na svoje noge. S tem bi si ustvarili nekoliko boljše pogoje. In poleg tega, čemu pravzaprav moramo podpirati tiste, ki slabo gospodarijo...?

Ivan Vinkšelj

predsednik IO sindikalne podružnice Tekstilne tovarne Prebold

● Dejstvo je, da med zaposlenimi v Sloveniji približno polovico nima dokončne osnovne šole. Ali tega dela vaše sindikalne podružnice tudi na to področje in kaj ste storili, da bi bil odstotek zaposlenih, ki nima temeljne izobrazbe, v vaši delovni organizaciji čim manjši?

Pred leti je bilo to vprašanje v Tekstilni tovarni Prebold zares pereče. Precej več kot polovica zaposlenih ni imela dokončne osnovne šole. No, spoznali smo, da tako ne gre več, da bo potrebno nekaj storiti. Tedaj smo organizirali izobraževanje in številnim delavcem omogočili, da izredno študirajo. Istovrstno je centralni delavski svet sprejel sklep, da imajo prednost pri zaposlitvi tisti, ki imajo končano osemletko, druge pa zaposli le s pogojem, da si v dveh letih pridobijo to temeljno izobrazbo.

Ce smo uspeli...? Številke kažejo, da trud ni bil zaman. Izobrazbena struktura je danes v Tekstilni tovarni Prebold precej bolj ugodna, kot pa je na primer v občinskem ali republiškem merilu. Seveda smo še daleč od tega, kar bi si želeli, a vendar 56% zaposlenih že ima najmanj dokončano osnovno šolo.

To jesen se je prijavilo za dopolnilno osnovnošolsko izobraževanje kar 30 kandidatov. Zelo si prizadevamo, da bi vsem tem delavcem čim bolj olajšali učenje. Vsem bomo zato omogočili delo v dopoldanski izmeni, da bodo popoldne prosti. Po vsej verjetnosti pa bomo za izvedbo tega tečaja sklenili pogodbo z dopisno šolo iz Ljubljane, saj zahteva Delavska univerza Zalec po 80 tisočakov na človeka za eno izobraževalno sezono, kar pa je za naše razmere le malo preveč.

Tone Drnovšek

predsednik IO sindikalne podružnice tovarne »Varnost« Zagorje ob Savi

● Kako je sindikat posegel v razpravo o novem statutu in 28 pravilnikih, ki jih zdaj pripravljate?

Pripomb in pomislekov je bilo veliko, vendar bi omenil le dve vprašanji v zvezi z našim novim statutom.

Razprava o statutu je namreč trenutno zastala zato, ker še nismo našli odgovora na vprašanje, kako opredeliti odgovornost posameznikov in samoupravnih organov kot celote za ukrepe, ki jih podzemajo v zvezi s poslovanjem podjetja. Stališče sindikata pa je, da mora statut jasno opredeliti to odgovornost za vse in ne le za vodilne delavce, kakor predvideva osnutek statuta. Zato smo predlagali, naj posebna komisija predlaga ustrezne rešitve.

Druge takšno bistveno vprašanje pa je informiranost kolektiva. Izvršni odbor sindikata meni, da je treba delavcem vnaprej povedati, o čem in zakaj bomo razpravljali. Tako bi samoupravni organi lahko še pred sprejemom sklepov izvedeli tudi za mnenje kolektiva. Razen tega pa bi se izognili dosedanjim praksam, ko smo ljudi obveščali o že sprejetih sklepih, torej že o dejstvih. Razprava o statutu in pravilnikih pa pomeni najboljšo priložnost, da zakonito tako pot, ki edina pomeni trdno osnovo za nadaljnji razvoj samoupravljanja.

Pavle Gantar

predsednik sindikalne podružnice tovarne Sava v Kranju

● V vaši tovarni ste imeli v zadnjih dneh po delovnih enotah več sestankov z delavci. Kaj so delavci na teh sestankih povedali?

Že dolgo ni bilo pri nas v tovarni tako živih sestankov kot v zadnjem tednu. Ljudje so o napakah v tovarni govorili odkrito. Plaz ugovorov je namreč sprožilo izplačevanje bolezni do treh dni. Večina zaposlenih meni, da se z izplačevanjem nalaga industriji novo breme, da zakon, ki je bil sprejet, ne upošteva, da so bile že do sedaj dajatve za socialno zavarovanje visoke. Z novimi ukrepi so se izdatki še bolj povečali. In v mnogih enotah so zahtevali, da bi jim poslanci odgovorili, kam gre denar. A tudi z zdravstveno službo v tovarni niso bili naši delavci zadovoljni.

Tudi skrb za delovnega človeka na splošno ni zadovoljiva. Za težke socialne probleme delavcev, zaposlenih v tovarni, ni denarja, hkrati pa so letos skoraj ves razpoložljivi denar za stanovanjsko izgradnjo namenili stanovanjski zadrugi, v kateri si gradijo svoje hiše nekateri, ki že imajo lepa stanovanja. Za nekaj nujnih primerov delavcev, ki so stanovali v nemogočih stanovanjih, pa skoraj ni bilo denarja, ker so ga vsega že izčrpali člani zadruge. Na splošno so zato naši delavci grajali službo za družbeni standard in ji očitali, da ima za socialno ogrožene delavce premalo občutka.

KDO IMA V TOVARNI GLUHA UŠESA?

Odkrita beseda proizvajalcev v bistriškem Lesonitu – Besede, ki terjajo tudi čim bolj učinkovite ukrepe

(Nadaljevanje s 1. strani)
zujejo tovarniško vodstvo, strokovnjake in delavce, da napravijo v hiši red.

RAZPRAVA IZ ZADNIH KLOPI

Iz vrst delavcev, ki so nekateri prišli na sestanku v delovnih oblekah, so se mnogi oglašali že na začetku sestanka. Opozarjali so na pojave, ki jih zapažajo na svojih delovnih mestih. Mnogi delavci si svojeje zasluzka ne znajo izračunati, so pripovedovali. Delovnih enot v tovarni niso razvili. Kakšno zaupanje naj imajo delovne enote, če jim v upravi režejo kruh in na to delitev ne morejo vplivati? Delavci mnoge negativne pojave v tovarni vidijo, ne morejo pa jih odstraniti. Tako v enotah že po tistem govorijo, da manjšina vsiljuje svojo voljo večini.

Iz teh splošnih problemov so delavci črpali kritiko za posamezne škodljive pojave. Tako so po vrsti grajali:

Angel Perkan: »Na vodilna delovna mesta v tovarni postavljamo delavce, ki tega sploh ne zaslužijo. V pisarnah so takšni, ki gledajo samo, koliko bodo zaslužili.«

Ivan Sestan: »Delovne enote so pri nas samo na papirju. Niti obračuna po enotah nimamo urejenega. Strojne službe tega ne znajo urediti. In kakšne nesmisle delamo! Strojnjake tehnične smeri smo preemestili v komercialno službo, namesto da bi delali v svoji stroki.«

Branko Mizgur: »Investicije so v podjetju precejšnje. Načrti

za takšne investicije pa bi se po mojem mnenju morali obravnava v širšem krogu. Glejte, kaj se je zgodilo v skladišču. Zgradili smo novo skladišče. Tretjina prostora v skladišču pa ni izkoriščena zaradi tirnic. Skladišča tudi ni mogoče ogrevati. Zdad smo postavili že žerjave. Žerjavi pa so popolnoma neizkoriščeni. Če bi bili tudi delavci o tej investiciji obveščeni, bi lahko marsikaj pametnega svetovali, ker iz delovnih izkušenj marsikaj vedo, kar pa projektantom ni znano.«

Jože Konestvebo: »Pravimo, da nimamo denarja. Ne vprašamo pa se, koliko denarja je zamrznjenega v nekaterih strojih, ki niso izkoriščeni. Precej stvari bi se dalo izboljšati. Za to pa je potrebno, da strokovnjaki sodelujejo z enotami in delavci.«

ODKRIZAJMO SE ZASLEPLJEVANJA

Tovarniški delavski svet Lesonita je sprejel marsikateri sklep zaslepljen z nestrokovnimi zagovori. Gradivo za seje strokovne službe slabo pripravljajo. Važni investicijski načrti so pogosto samo ustno obrazloženi. Se bolj se v podjetju izogibajo zakonitemu postopku pri namestitvah. Mnogi člani mnogokrat sploh ne vedo, za kaj glasujejo, ker so kadrovska vprašanja zelo zamgljena. Večini pa se takšno reševanje stvari upira. Iz takšnega dela, ki nima nič skupnega z resničnim samoupravljanjem, pogosto nastajajo očitki, da je delavski svet v tovarni orodje manjšine.

Precej delavcev Lesonita je zato v razpravi zahtevalo, da bi

imeli v samoupravi čiste račune. Odločanje v delavskem svetu mora postati bolj neoporečno. Skupinam, ki lovijo člane na svoje limanice, pa je treba povedati resnico v obraz.

Ljubo Cvitanč je govoril kot član delavskega sveta:

»Pogosto si očitam, da ravnam nemoralno, ko glasujem za stvari, s katerimi se strinjam le delno. Naš delavski svet naj o stvareh res odloča. Svet ne sme biti samo glasovalni stroj, zaradi slabo pripravljene gradiva in zaradi navideznega načela enotnosti. Pri vrhu se stvari neresno urejajo. Roki za nekatera dela so bili pri nas tudi po petkrat preloženi. Posamezniki zato vedno bolj izkoriščajo svoj položaj. V upravi so lani napravili 2590 nadur, letos pa jih imajo do sedaj že več kot tri tisoč. Sestindvajset delavcev v naši upravi ima povprečno 113 nadur v mesecu. In nihče jih ne vpraša, kakšno delo opravljajo, do delavca v proizvodnji pa imamo popolnoma drugačen odnos. Tudi službene vožnje nekateri izkoriščajo. Zdad za službena potovanja že skoraj nihče ne uporablja več javnih prevoznih sredstev. Stroški pa seveda s tem vedno bolj naraščajo.«

Se bi lahko naštevali napake, ki so jih zaznali delavci v Lesonitu. Nekateri so trdili, da so ob gospodarski reformi spoznali, da imajo 50 ljudi v tovarni odveč. Zadnji podatki pa so pokazali, da so kljub temu sprejeli še najmanj 50 novih delavcev. Skodo v tovarni povzročata tudi pretirano kopičenje zalog, ki obremenjuje že tako nezadostna obratna sredstva podjetja.

Ceprav je bilo na sestanku samoupravljalcev v Lesonitu izrečene več graje kot pohvale, več slabega kot dobrega, je to nov dokaz, da delavci po tovarnah zdaj zahtevajo dejanja, ki ustrezajo njihovi samoupravljaljski volji.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

● SEŽANA:

Na dnevnem redu enega prihodnjih plenurnov občinskega sindikalnega sveta v Sežani bodo priprave na spomladanske skupščinske volitve. Sindikalni svet bo namreč prevzel priprave za volitve v zbor delovnih skupnosti občinske skuščine, s Socialistično zvezo pa bo sodeloval tudi pri pripravah za volitve v splošni zbor in v republiško skupščino, v katero bodo voljeni na področju sežanske občine 3 poslance. Ob pripravah na volitve namerava sindikat organizirati v delovnih organizacijah razprave o delu obeh zborov skupščine. Te naj bi pojasnile, zakaj predlogi in priporočila občinske skupščine nimajo vedno pravega odziva med kolektivni. Možno je, da odborniki ne zagovarjajo vedno stališč proizvajalcev in občanov ali pa ne znajo prav prislusniti dejanskim razmeram in potrebam. Občinski sindikalni svet bo ob zaključku razprave zavzel svoja stališča.

● TOLMIN:

Na zadnji seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta v Tolminu so sklenili, da bodo poslali pismeno priporočilo samoupravnim organom delovnih organizacij, naj iz svojih sredstev naročijo list Delavsko enotnost za člane delavskih svetov in upravnih odborov. Prav tako bodo priporočili sindikalnim podružnicam, naj list naročijo za člane izvršnih odborov, hkrati pa naj pri večjih podjetjih določijo tudi poverjenika za zbiranje naročnikov. Delavsko enotnost bo občinski svet naročil tudi za vse člane plenuma občinskega sindikalnega sveta.

Do sedaj je bilo v tolminski občini skupno kakih 140 naročnikov Delavske enotnosti, ali komaj 1 izvod na več kot 30 članov sindikata, kar je, kot so poudarili na seji predsedstva odločno premalo. Menijo pa na tolminskem sindikalnem svetu, da bi se številni naročnikov v kratkem lahko zvišalo vsaj na tisoč. Na eni prihodnjih sej predsedstva, vsekakor še pred koncem leta, pa bodo analizirali, kakšni uspehi so bili doseženi pri razširjanju sindikalnega tiska.

J. S.

● PTUJ:

Občinski sindikalni svet v Ptujju bo pripravil 22. oktobra letos v Kidričevem enodnevno posvetovanje o delovnih enotah. Posvetovanja se bodo udeležili predstavniki iz štirih občin, iz Ptujja, Ormožja, Varaždina in Čakovca. Računajo, da bo iz teh občin prišlo na posvetovanje v Kidričevo okoli 110 sindikalnih delavcev iz tovarni in podjetij. Občinska sindikalna vodstva štirih občin so se že dogovorila na sestanku, ki so ga v ta namen sklicali v soboto v Ptujju, da bodo pripravila potrebno gradivo. Varnostni delavci bodo razpravljali o nagrajevanju v delovni enoti. Ptujčani bodo pripravili gradivo o vlogi sindikatov v delovni enoti, Ormožani bodo razpravljali o samoupravni pravici v delovnih enotah, Čakovčani pa organizacijo dela in planiranje v delovni enoti. Na posvetovanju v Kidričevem bodo povabili sindikalne delavce tudi iz drugih občin in podjetij.

Z. T.

IZ DELA SINDIKATA V CEMENTARNI ANHOVO:

BOJ Z OSTANKI PREŽIVELEGA

V kolektivu, ki ima dobro izpeljano nagrajevanje po delu, vzlic vsemu še vedno živijo težnje po uravnalovki

Sestanek, ki ga je imel minuli teden izvršni odbor sindikalnega odbora tovarne cementa in salonita »15 september« v Anhovem in kateremu so prisostvovali tudi predsedniki sindikalnih pododborov, je pokazal dvoje: prvič, da sindikalna organizacija v tem kolektivu res živi in dobro opravlja številne naloge, in drugič, da vzlic vsemu tudi v tej tovarni obstajajo trdoživni ostanki stare miselnosti.

Ta stara miselnost se kaže na različne načine, tokrat pa je prišla najbolj do izraza v zahtevi posameznikov v nekaterih delovnih enotah, da se višek deli vsem enako, ne pa v odvisnosti od opravljenega dela. To zahteva so posamezniki »razlagali« takole: da so v kolektivu že tako in tako razlike v osebnih dohodkih in da te razlike ni treba delati še pri viških; življenjski stroški so se povečali vsem, ne pa v ustrezni meri tudi osebni dohodki in zato je prav, da se višek deli vsem enako — visokokvalificiranim in nekvalificiranim...

V Anhovem nagrajujejo delavce na podlagi treh elementov: na osnovi analitične ocene delovnega mesta, na podlagi učinka in še na osnovi viška, ki ga doseže podjetje in katerega delijo kajpak po prispevku posameznikov k skupnemu uspehu vsega kolektiva. Analitično oceno delovnih mest so izvedli prvič leta 1961, delitev učinka so na znanstveni osnovi proučevali dve leti, o načinu delitve viška pa so izvedli tajno anketo, ki je pokazala, da delavci niso za uravnalovko. Letos pomladi so imeli v tovarni o delitvi osebnih dohodkov tri partijske sestanke, skupni sindikalni sestanek, o tem so razpravljali v vseh oddelkih in tudi sa-

moupravni organi so seveda to vprašanje temeljito proučili. O tem so sprejeli ustrezne sklepe — in glej, vkljub vsemu uravnalovske težnje pri posameznikih!

Sindikalni odbor cementarne je seveda to težnjo odločno zavrnil — sicer pa so tudi na dnevni red njegove seje prišli samo zato, ker so predsedniki pododborov menili, da je njihova dolžnost informirati izvršni odbor tudi o teh težnjah, ki jih je sicer kolektiv že davno zavrgel. Drugače pa so vsi udeleženci sestanka menili, da ni dovolj te težnje samo zavrniti, temveč da je njihovim nosilcem treba jasno povedati, da zastopajo nazadnjaška načela.

V zvezi z nagrajevanjem je izvršni odbor razpravljati tudi o zahtevi skoraj vseh pododborov sindikata v cementarni, da se konča s stalnimi posameznimi spremembami glede analitične ocene delovnih mest, oziroma da se te spremembe izvedejo samo enkrat letno, največkrat pa dvakrat. Izvršni odbor je to zahtevo podprl, saj res skoraj ni seje samoupravnih organov cementarne, na kateri ne bi bilo govora tudi o povečanju števila točk za posamezna delovna mesta. V kolektivu je slišati pripombe, da se točke dodajajo predvsem tistim, ki »znajo

dobro govoriti in ki imajo protakcije«. Sindikalna organizacija je te pripombe registrirala tako, kot so bile izrečene, sama pa je mnenja, da se točke za delovna mesta pač ne morejo odrežati po obrazu in po prijateljstvu, temveč samo po delovnem mestu in po kvalifikaciji. Jasno je seveda, da bo tudi še tako vestno opravljeno analitično oceno delovnih mest potrebno včasih spreminjati, vendar ne zaradi težnj, da se ocena delovnega mesta prilagaja posameznim ljudem, ki imajo morda večje znanje, kot pa je potrebno za delovno mesto, ki ga zavzemajo. Zato je izvršni odbor sindikalne organizacije sklenil, da bo zahteval ponovno analitično ocenitev vseh delovnih mest v tovarni, drugače pa se bo zavezal za to, da naj se osebni dohodki, ki so vezani za prakso in Kvalifikacijo, spreminjajo samo takrat, kadar se spreminjajo tudi pogoji dela na posameznih delovnih mestih. Zavzel je tudi stališče, da je vse, kar je v zvezi z nagrajevanjem, tako važno za ves kolektiv, da bi se cementarni splačalo imeti določeno število strokovnjakov, ki bi se bavili izključno s problemi nagrajevanja.

Kako so ti problemi vzlic vsemu vedno pereči, v dokaz naslednji podatek iz Anhovega: povprečni osebni dohodek v prvem polletju letošnjega leta je znašal v cementarni 77.000 S-din, do konca leta pa se bo verjetno povzpel blizu 90.000 dinarjev. To je očiten dokaz, da osebni dohodki niso samo vprašanje njihove višine, temveč mnogo bolj zapleteno vprašanje, kateremu prav zaradi tega velja posvetiti polno pozornost.

M. P.

JAVNA RAZPRAVA NA TEMO: ZA KAKŠNO REORGANIZACIJO SINDIKATOV SE ZAVZEMAMO

KAKO IZBOLJŠATI NAŠE DELO?

Ocene o političnem razpoloženju delovnih ljudi in njihovih predlogih in pobudah, kako razreševati protislojva v našem družbenem razvoju, ki so jih posredovali predsedniki ObSS republiškega sveta sindikatov, pričajo, da člani sindikata vse bolj sproščeno in ustvarjalno razpravljajo o problemih, o katerih pred tem niso nikoli razpravljali. Tudi sindikalne organizacije so začele bolj pogosto kot doslej uporabljati javnost dela kot glavno metodo svoje aktivnosti ter svoja stališča in sklepe v vse večji meri oblikujejo na osnovi demokratičnega izmenjavanja mnenj, idej, pobud in predlogov članstva.

V razgovorih, kako vsebinsko obogatiti politično delo sindikatov, pa je čutili tudi zahtevo po drugačni organiziranosti sindikatov, ali bolje rečeno, po takšni preobnovi naše organizacije, s pomočjo katere bi lahko bistveno poglobili naše politično delo in povečali njegovo učinkovitost. Razumljivo je, da je delo vodstev sindikalnih organizacij neposredno odvisno od stopnje demokratičnosti izmenjave mnenj članstva, od predlogov članov sindikata, kako prilagoditi vsebino, oblike in metode dela sindikalnih organizacij doseženi razvojni stopnji samoupravnih odnosov. Vodstvom sindikalnih organizacij pa lahko veliko pomaga pri delu odkrita beseda, v čem so sla-

bosti njegovega dela, in nasvet, kako jih odpraviti.

Kot takšno samokritično in odkrito besedo lahko ocenimo vsebino zadnjega posveta predsednikov ObSS Gorenjske, na katerem so govorili o pripravljenosti delovnih ljudi, da odstranijo vse zapreke razvoju samoupravnih odnosov, in o politični ter organizacijski nepravilnosti nekaterih vodstev sindikalnih organizacij v republikah, občinah in v sindikalnih podružnicah, da bi to zahtevo delovni ljudi lahko uspešno uresničili.

Predsedniki ObSS Gorenjske so predlagali, da bi moral republiški svet ZSS o nekaterih problemih delavskega in družbenega samoupravljanja ter o organizacijskih vprašanjih sindikatov javno razpravljati. Javno bi v sedanjem času kazalo razpravljati predvsem o programih dela sindikalnih organizacij za naslednje obdobje, o vsebinskih in organizacijskih pripravah na občne zборе v sindikalnih organizacijah, o pripravah na konferenco samoupravljalcev Jugoslavije, na skupščinske volitve itd. Predsedniki ObSS Gorenjske menijo, da so vsa ta in še druga vprašanja tako pomembna, da bi moral republiški svet o njih tudi kompleksno razpravljati in da je treba takšen način obravnave

zagotoviti še posebno v času pred občnimi zbori sindikalnih organizacij oziroma pred volitvami njihovih organov. Takšen način javne obravnave je treba, po predlogu predsednikov ObSS Gorenjske, organizirati tudi pred volitvami vodstev sindikalnih organizacij v republikah in pred volitvami predsednika republiškega sveta ZSS.

Vprašanja, o katerih so razpravljali na gorenjskem posvetu, opozarjajo na nekatere pomanjkljivosti političnega dela sindikatov, s katerimi se srečujejo in jih poskušajo razreševati tudi na drugih področjih Slovenije. Zato kaže v celoti podpreti pobudo predsednikov ObSS Gorenjske, naj bi z odkrito, samokritično in javno razpravo v sindikalnih organizacijah pomagali odpravljati pomanjkljivosti lastnega dela na vseh ravneh (v republiških organih sindikata, občinskih sindikalnih svetih in v sindikalnih podružnicah). Z organiziranjem takšnih razprav bi omogočili članstvu sindikatov, da oblikujejo takšno politiko in da se odloči za takšne oblike dela in metode svojega političnega dela, s pomočjo katerih bo najhitreje in najpopolneje uresničilo svoje želje in zahteve in pospešilo naš gospodarski in družbeni razvoj.

VINKO BLATNIK

BUMERANG SAMOVOLJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

tel pri tem posredovati, pa je grobo zavrnil in mu obljubil obračun.

Po takih neuspehih je sindikat v Vedrogu obmolknil. Kakor kaže razplet dogodkov, ni dobil opore niti v partijski organizaciji niti v samoupravnih organih. Strah pred posledicami je zamašil usta vsakomur, ki bi hotel opozoriti na napake in uveljaviti v podjetju samoupravljavske pravice. Za vse to je zelo značilna izjava prejšnjega predsednika sindikata na izrednem občnem zboru: »Danes, ko vem, da si s svojimi izjavami ne morem več škodovati, ker odhajam, se sprašujem, zakaj je sploh potrebno samoupravljanje v naše podjetje, zakaj so potrebne komisije samoupravnih organov, ko pa vsega tega, niti statuta, nekateri ne spoštujejo.«

DIREKTOR IGNORIRA KOLEKTIV

Direktorja na izrednem občnem zboru ni bilo. Vkljub temu, da je bil kolektiv pred veliko preizkušnjo, kako naj odloči na bližnjem referendumu o perspektivi podjetja, ni niti direktor niti komisija de-

lavskega sveta, ki je proučevala elaborat in pripravljala strokovni del združitev, pomislila, da je potrebno na zboru, ko je zbran ves kolektiv, iskreno povedati vse predloge za in proti združitvi z mariborskim podjetjem Zlatorog.

Neinformiran in popolnoma nepripravljen kolektiv, ki je še za nameček vedel, da niti komisija za integracijo niti vodstvo podjetja nista enotnega mnenja, je tako združitve z večino glasov odklonil. Elaborat o integraciji je izdelal mariborski Zavod za ekonomske analize, v katerem dokazuje, da je integracija med Vedrogom in Zlatorogom ekonomsko utemeljena. V Vedrogu pa pravijo, da v elaboratu ni mogoče videti, kaj bo integracija prinesla obema združenima podjetjema na področju gospodarjenja, organizacije dela in samoupravljanja.

Direktorja pa ni bilo tudi na izredni seji delavskega sveta, kjer so obravnavali poleg izrednega občnega zbora in referenduma tudi njegovo razrešnico. Dan pred tem je povedal predsedniku upravnega odbora, da odstopa z direktorskega mesta. Na osnovi tega je delavski svet

sglasno sprejel direktorjev odstop s položaja.

ZA »A« JE TREBA IZREČI SE »B«

Kolektiv Vedroga se kljub velikim spremembam še vedno ne more umiriti. Na zadnji seji sindikalne podružnice, kjer si je novoizvoljeni odbor osnoval delovni program, je bilo videti, da kolektiv pričakuje, da mu bo sindikat pomagal izreči za A še B. Minulih dogodki sami po sebi namreč ne bodo uredili notranjih odnosov, učvrstili delavskega samoupravljanja in opravičili nesoglasij med posameznimi strokovnimi službami. Če se bo moral sestati kolektiv in pogumno poklicati na odgovornost tudi tiste posameznike, ki so pomagali uveljavljati samovoljo, in končno izprašati vest tudi delavskemu svetu, ki je po zaslugi nekaterih članov dovolil, da mu je samoupravna pristojnost zdrknila iz rok in se je zato spremenil »posvetovalni organ in glasovalni aparat«, kot je njegovo doseženo vlogo ocenil nekdo na zadnji razširjeni seji izvršnega odbora sindikalne podružnice.

I. VRHOVČAK

Pravna posvetovalnica DE

98. VPRAŠANJE

Kdaj in kako se lahko odstrani z dela delavec, ki je storil hujšo kršitev delovnih dolžnosti?

A. L. — Kamnik

Primerne in pogoje, ki je lahko delavec odstranjen z delovnega mesta ali z dela iz delovne organizacije, mora delovna organizacija določiti v svojih splošnih aktih, če je zoper takega delavca uveden kazenski postopek za dejanje, ki ga je storil na delu ali v zvezi z delom, če je predlagan zoper njega postopek za izključitev iz delovne skupnosti, ali če je zaloten pri hujši kršitvi delovnih dolžnosti. O odstranitvi delavca z delovnega mesta lahko odloči tudi delavec, ki ga je za to pooblastila delovna skupnost, o odstranitvi iz delovne organizacije pa organ upravljanja ali drug kolektivni organ, ki ga določijo delovna organizacija v splošnem aktu. Če je o odstranitvi z delovnega mesta odločil posameznik ali organ, ki ni DS ali UO oziroma drug ustrezen organ delovne organizacije, se mora taka odločitev predložiti v potrditev UO na njegovi prvi seji.

Odstranitev z delovnega mesta ali iz delovne organizacije sme trajati najdlje do dokončne odločitve o kršitvi delovnih dolžnosti in delavčevi krivdi.

A. POLJANSEK

99. VPRAŠANJE:

Z delovno organizacijo, v kateri delam, sem sklenil dogovor, da bom ostal na delu najmanj 2 leti, ker mi je izplačala osebni dohodek za 1 mesec za čas, ko sem odšel na specializacijo v inozemstvo. Ali moram vrniti prejeti osebni dohodek za ta mesec, če sedaj po 6 mesecih dela po vrnitvi iz inozemstva preneham z delom v tej delovni organizaciji?

K. B. — Ljubljana

Kljub temu, da ste podpisali pogodbo o vrnitvi osebnega dohodka za čas (1 mesec), ko ste bili na specializaciji v inozemstvu, določilo pogodbe, s katero se zavezujete, da morate ostati

v delovnem razmerju 2 leti, nima pravne veljave. Dogovorjeno daljše trajanje delovnega razmerja v primerjavi s časom prejetega študijskega stipendija, je bilo v nasprotju z določbami temeljnega zakona o študijskih, ki sicer sedaj ne velja več; 2-letna obveza dela v delovni organizaciji, ker ste prejeli osebni dohodek za čas enega meseca, pa je nesorazmerna z vašim prejemkom in stroškom delovne organizacije, ki jih je imela z vašo specializacijo v inozemstvu. Obveza, da ostane več časa na delu v delovni organizaciji, bi delavca zadela le v primeru, da je prejemal visok osebni dohodek, da je delovna organizacija plačevala zanj visoko šolnino ali da mu je povrnila kakšne druge stroške v zvezi s specializacijo. Vendar pa tudi v takem primeru ne bi veljalo določilo pogodbe, da mora delavec osta 24-krat dlje na delu v delovni organizaciji, kot je prejemal osebni dohodek. Tako stališče je zavzelo tudi Vrhovno sodišče Jugoslavije v sodbi Rev 1492/65 z dne 3. IX. 1965 in je zavrnilo tožbeni zahtevek delovne organizacije, da ji njen delavec vrne prejetе zneske študijske, ker ni bil pri njej v delovnem razmerju dogovorjeni čas, ki je znašal dvojno dobo prejetega študijskega stipendija.

A. POLJANSEK

100. VPRAŠANJE:

Delo v delovni organizaciji mi je prenehalo po sklepu delavskega sveta zaradi ukinitve mojega delovnega mesta. Delovna organizacija me je z dnem vročitve sklepa o prenehanju dela razrešila, tako da mi je do konca odpovednega roka določila osebni dohodek v višini moje mesečne akontacije osebnega dohodka. Po moji razrešitvi so se vsem delavcem zvišali osebni dohodki, medtem ko sem sam prejemal enak osebni dohodek do poteka odpovednega roka. Delovna organizacija je moj zahtevek za povečanje tega nadomestila zavrnila, ker je moje delovno mesto ukinjeno in v pravilniku o delitvi osebnih dohodkov tako ni osnove za povečanje mojega osebnega dohodka.

R. J. — Jesenice

... v jugoslovanskih sindikatih

Za samostojnost delovnih enot

Centralni svet

Ob koncu minulega meseca se je sestal na plenarnem zasedanju CO sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije, da bi v razpravi proučil aktualne probleme delitve dohodka in neposrednega odločanja v delovnih enotah. Obširna razprava je razkrila bogate izkušnje delovnih organizacij, ki so si jih nabrale pri uveljavljanju najrazličnejših oblik neposrednega odločanja proizvajalcev v gospodarjenju z ustvarjenim dohodkom. Hkrati pa je tudi razkrila, da bo vendarle potrebno še marsikaj storiti, da bodo proizvajalci v delovnih enotah tudi zares in v vsej celovitosti postali upravljalci.

Prav zavoljo teh kritičnih ugotovitev, so člani plenuma CO sindikata gradbenih delavcev sprejeli tudi vrsto zaključkov, ki naj v prihodnje usmerjajo sindikalno akcijo. Tako je v zaključkih med drugim rečeno, da je osnovna naloga sindikalnih organizacij, da zahtevajo, naj se uvedejo stalne delovne enote.

Srbija

Kljub vsemu zamuda

Ko so sindikati v Titovem Užicu analizirali prizadevanja delovnih organizacij, da bi skrajšale družbeno potrebni delovni čas, so ugotovili, da kljub podaljšanim rokom, ki jih obvezujejo pripraviti načrte za prehod na 42-urni delovni teden, doslej še ni bistvenih premikov. Od 203 delovnih organizacij, ki na področju užičkega okraja zaposlujejo kakih 41.000 proizvajalcev, je namreč uveljavilo skrajšani delovni teden le 14 kolektivov. Razen tega pa sindikati pristavljajo, da se v večini delovnih organizacij šele pripravljajo, da bodo začeli snovati z zakonom določene programe za prehod na 42-urni delovni teden. Najbolj nevarno v tem trenutku pa je po oceni užičkih sindikatov dejstvo, da so v strokovnih službah ne ravno maloštevilnih organizacij vnaprej prepričani, da ne bo mogoče zagotoviti v skrajšanem času takih rezultatov, kot jih dosejajo sedaj.

Še vedno dvojna morala

Bosna in Hercegovina

Ko je na zadnji razširjeni seji RO sindikata delavcev industrije in rudarstva BiH analiziral rezultate dosedanjega procesa prenašanja samoupravnih pristojnosti na delovne enote, so ob dobrih izkušnjah morali ugotoviti tudi marsikatero pomanjkljivost. Tako je še vedno lahko zaslediti v delovnih organizacijah primere nehumanega in birokratskega odnosa do neposrednih proizvajalcev: v nekaterih kolektivih delajo delavci v neposredni proizvodnji po osem in deset ur na dan, medtem ko je za tiste v službah »uzakonjen« sedemurni delavnik; ponekod so za zamude in druge disciplinske prekrške delavci strože kaznovani kot uslužbenci. Kar pa je najbolj zaskrbljujoče, je to, da so v vseh teh in številnih drugih primerih sindikalne organizacije povsem brezbržne do te dvojne morale.

Hrvatska

Posledice uravnilovke

Pred štirimi leti se je združilo v enoten kombinat šest lesnoindustrijskih podjetij varaždinskega okraja. In vendar so klice razdora v teh štirih letih opravile svoje...

Pa saj ni čudno, dohodek se v kombinatu ni formiral niti na ravni delovnih enot niti se ni oblikoval na ravni posameznih obratov. In od tod večni očitki med obrati, da drug drugemu pobirajo ustvarjeni dohodek. In v nagrajevanju je prevladalo prepričanje: za iste kvalifikacije in ista delovna mesta tudi enaki osebni dohodki. Pri tem pa je postalo povsem postranskega pomena dejstvo, da v posameznih obratih dosejajo povsem različno produktivnost. Uravnilovka je privedla kombinat do tega, da se je znašel pred dejstvom, da njegovo poslovanje ni več rentabilno. S tem spoznanjem pa se je rodilo tudi nezaupanje, da lahko kombinat kot enotno podjetje še naprej uspešno posluje. Od tod tudi odločitev proizvajalcev, da poskusijo poslej graditi skupne vezi v združenem podjetju.

In ko so v varaždinskih sindikatih razpravljali o tem primeru, niso mogli storiti drugega, kot da so ga vpisali v seznam vseh tistih pojavov, zaradi katerih tudi tako vztrajno zagovarjajo uveljavitev ekonomskih odnosov.

KUPON za pravno posvetovalnico DE

DOPIŠNIKI POROČAJI

Položaj šolstva v občini

Današnji prispevki, ki prikazujejo položaj šolstva v občini, opozarjajo na prizuževanja občinskih skupščin, nekateri tudi na prizadevnost družbeno političnih in delovnih organizacij, hkrati pa na pomanjkljivo materialno osnovo šolstva in na negativne posledice doseganja financiranja šolstva. Tako lahko vsi ti prispevki pripomorejo k splošni razpravi o zakonski ureditvi financiranja izobraževanja in vzgoje.

● Rihard Šeper, Črnomelj:

V občini Črnomelj je 6 popolnih osnovnih šol z 12 podružnicami. Šolsko mrežo iz leta v leto izpopolnjujejo in skušajo zagotoviti tudi boljše pogoje za osnovnošolsko izobraževanje. Tako vsako leto narašča tudi število učencev, ki se iz podružničnih šol vozijo v popolne osnovne šole, kljub temu pa je v občini še vedno več kot 500 učencev, ki obiskujejo kombinirane oddelke osnovne šole, kjer učenci ne dobe dovolj podlage za nadaljnje šolanje. Nujno pa bi bilo treba rešiti vprašanje šolstva v Poljanski dolini. Popolna osnovna šola je v Starem trgu, dve manjši pa sta še v Predgrađu in Vimolu. Kljub prizadevanju črnomeljske občine pa doslej še ni prišlo do združitve teh šol, ker občina Kočevje zagovarja svoje stališče, da ostane šolska mreža nespremenjena, čeprav taka kot je, ni dobra.

Skoraj vse šole v občini so bile zgrajene še v prejšnjem stoletju, večina pa je bila po osvoboditvi obnovljena, in v glavnem ustrezajo zahtevam pouka. Neprimerni za pouk sta le šoli v Črnomlju in Rožnem dolu ter delno v Starem trgu. Stanje pa se izboljšuje, saj bo že v prihodnjih mesecih v Črnomlju dograjena nova osnovna šola z 12 učilnicami, telovadnico, potrebnimi kabinetom in drugimi prostori. Z učili so še vedno slabo opremljene domače šole, najbolj pa podružnična, kar seveda onemogoča boljše povezavo teorije s prakso in bolj življenjski pouk nasploh. Na mnogih šolah manjka predmetnih učiteljev. V minulem šolskem letu je manjkalo kar 29 predmetnih učiteljev in je zaradi tega odpadlo 3295 učnih ur, največ tehnične in likovne pouka, telesne vzgoje in slovenskega jezika. Za prihodnje leto pa se bo stanje izboljšalo, ko bo 29 bodočih prosvetnih delavcev od 36, ki jih štipendira občinska skupščina, končalo šolanje. Štirje učitelji pa še izredno študirajo na pedagoški akademiji.

Sredstva sklada za šolstvo so se letos za osnovno dejavnost šol povečala od lanskih 269 na 310 milijonov S-din, vendar so še vedno premajhna za normalno poslovanje šol, ki ga, poleg tega, ovira tudi neenakomeren dotok sredstev v sklad. Zato je razumljivo, da si od novega zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje prosvetni delavci precej obetajo.

● Jože Šuligoj, Tolmin:

V tolminski občini deluje pet popolnih osnovnih šol z 31 zunanji oddelki, razen tega pa so v Tolminu še gimnazij s splošno in pedagoško smerjo, posebni vzgojno-izobraževalni zavod in nižja glasbena šola. Učiteljske postopoma večji odmir in že nekaj let ne vpisujejo več v prvi letnik. V letošnjem proračunu občine je za redno dejavnost šol predvidenih 450 milijonov starih dinarjev, kar bo komaj zadostovalo za osebne dohodke prosvetnih delavcev, bore malo pa bo lahko namenjeno za materialne izdatke, da o investicijah niti ne govorimo.

Stanje prostorov osemlet je kolikor toliko zadovoljivo v Bovu, Mostu na Soči in Podbrdu, slabše pa v Tolminu, vsem ko bi za Kobariid lahko rekli, da je že kritično.

V občini nima niti ena šola svoje telovadnice in si zato pomagajo na razne načine, kot vedo in znajo. Ponekod telovadnjo v večji učilnici, drugod na hodniku šole itd. Ti podatki so še tembolj zaskrbiljoči, ker ugotavljajo zdravstveni delavci, da ima 70 % šolske mladine večje ali manjše deformacije hrbtenice in stopal.

Občinska skupščina si prizadeva, da bi vsem otrokom omogočila in zagotovila kvaliteto obvezno šolanje v približno enakih pogojih, zato so bili vsi učenci od 5. razreda dalje prešolani na centralne šole oziroma popolne osemletke. Tistim, ki se vozijo z avtobusom, plačuje občina večji del potnih stroškov, drugim, bolj oddaljenim, ki se ne morejo dnevno voziti v šolo, pa je zagotovljeno brezplačno bivanje v dijaških domovih v Tolminu, Kobariidu in Bovu. S tem pa se nekateri starši, zlasti v Sentviškogorski planoti, ne strinjajo, češ da se otroci, ki bivajo v dijaških domovih, odtujijo kmečkemu življenju in se ne zanimajo več za dela na polju. V tej zvezi je vsakakor koristna pobuda, da bi že letos uvedli v osemletkah krožke za pouk kmetijstva, sadjarstva in živinoreje, za kar bodo izdelali program člani društva kmetijskih inženirjev in tehnikov.

● Vinko Langerholc, Slovenske Konjice:

Na območju občine Slovenske Konjice so se v zadnjih letih lotili reševanja materialnih vprašanj šolstva dokaj organizirano in načrtno. Tej nalogi so posvetile veliko pozornost občinska skupščina in družbeno politične organizacije, celotno akcijo pa so finančno in tudi drugače močno podprle delovne organizacije.

Lani je bila zgrajena nova šola v Zrečah. Z dograditvijo tovarne kovaških izdelkov v Zrečah se je povečalo število zaposlenih delavcev, vzporedno s tem pa tudi število učencev osnovne šole. Zato je povsem razumljivo, da je prav to podjetje izdatno pomagalo pri gradnji šolskega poslopja. Seveda so svoj delež prispevale tudi ostale organizacije v tem kraju ter v ostalih predelih občine. Tako so Zreče prve v konjiški občini dobile novo in sodobno šolsko stavbo, ki je postala istočasno tudi centrala za tri manjše šole na jugozahodnem predelu Pohorja. Razen tega pa so kupili še srednje velik avtobus, s katerim prevažajo otroke v šolo in domov iz Skomerja, Resnika in Gorenja.

Podobne težave kot v Zrečah so imeli do nedavnega tudi v Ločah, kjer se že daljši čas ukvarjali s težavami pri prostorih. Lansko leto pa so se ob podpori občinske skupščine in podjetij odločili, da bodo k obstoječi stavbi dogradili še nekaj novih učilnic, stari del pa v celoti obnovili in ga opremili s centralno kurjavo. Več kot eno leto so trajala gradbena in obnovitvena dela, letos junija pa so končno tudi v tem naselju odprli dobro urejeno šolo, ki je prav tako sprejela učence iz treh okoliških podružničnih šol. Ker je njihovo število nekoliko manjše, jih prevažajo in odvažajo s kombijem.

Letošnjo zimo pa so z gradnjo nove šole začeli tudi v Slovenskih Konjicah, saj dve sicer precej veliki stavbi s 16 učilnicami že vrsto let ne zmoreta vedno večjega dotoka učencev. Ko sta bili zgrajeni pred več kot pol stoletja, je bilo vpisanih kakih 300 do 400 učencev, zdaj pa jih je že več kot 1000, saj so se jima priključile še tri podružnične šole. Seveda je tudi tu obetna pomoč gospodarskih organizacij pripomogla, da je občina lahko začela že tretjo tako odgovorno nalogo, saj njena lastna sredstva za to ne bi zadoščala. Spričo vedno večjih potreb ima I. konjiška osnovna šola že več let tri učilnice izven lastnih prostorov, ki pa za pouk niso primerne in so le časna rešitev.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Letošnje jeseni nabiralci kostanja ne morejo prehaliti. »Brez muje ga v enem popoldnevu sama nabere pol nahrbnik.« je povedala upokojenka Francka Dolničarjeva iz Dravelf. No, če pa se jih zbere več in kostanje še kdo »potrese«, je bera še boljša

K TEZAM ZA ZAKON O OTROŠKEM VARSTVU IN OTROŠKEM DODATKU

Komuna - temelj otroškega varstva

S tezami za zakon o otroškem varstvu in otroškem dodatku in javno razpravo o teh vprašanih pripravljamo zakonski dokument, ki naj bi zagotovil razvoj otroškega varstva in odpravil sramotno neskladje te dejavnosti z ostalimi področji družbenega življenja. Če je to osnovno izhodišče resnično naša skupna želja in namen, potem moramo zasnovati zakon, ki bo po eni strani obvezoval teritorialne skupnosti za materialni razvoj vseh oblik družbene skrbi za otroke do 15. leta starosti, po drugi strani pa spodbujal občane, krajevne skupnosti, skupščine, delovne kolektive in njihove samoupravne organe za razširitev družbene skrbi za otroke.

To pot se ne bi oslanjali na ekonomske in družbene resnice o nujnosti večje skrbi za otroke. Izkušnje kažejo, da to nujnost občutimo čedalje bolj, jo spoznavamo in zavestno rešujemo v mnogih krajevnih in komunalnih skupnosti in samoupravnih organih delovnih organizacij. In prav ta izkušnja, ki je zrasla iz potreb in pobud temeljne družbene skupnosti, nam dokazuje, da je potrebno prihodnji sistem razvoja otroškega varstva zakonsko osloniti na komuno. Takšnemu sistemu pa je potrebno prilagoditi tudi financiranje, kar pomeni, da bi se morala v občini stekati večina sredstev za otroško varstvo.

Nedvomno so način in viri financiranja najbolj kočljiva poglavja zakona. Ne le zato, ker želimo z zakonom poleg otroškega dodatka zagotoviti stalna namenska sredstva tudi za razvoj otroškega varstva, ampak tudi zato, da zagotovimo vire za enostavno in razširjeno reprodukcijo varstva za vse otroke po najbolj naravni poti in da usmerjamo sredstva tja, kjer je potreba po družbeni skrbi za otroke največja.

Doslej te možnosti nismo imeli. Četudi so v skladu otroškega varstva nastajali presežki, jih ni bilo mogoče nameniti za razvoj katerekoli dejavnosti vzgojno-varstvenih ustanov. Novi zakon pa bo omogočil, da s sredstvi iz prispevka od osebnega dohodka krijejo izdatke za otroški dodatek, hkrati pa ustvarjamo materialno osnovo za uresničevanje programa otroškega varstva.

Skupina sindikalnih delavcev pri republiškem odboru

Slovesen začetek!

Sedmega oktobra so začeli izvajati odredbo o omejitvi porabe električne energije. Izredni ukrep, ki ga je narekovalo pomanjkanje električne energije, bo občutno prizadel nekatera večja podjetja v Sloveniji, pa tudi potrošnike, ki so doslej uporabljali elektriko za ogrevanje stanovanj. Elektro gospodarstvo je vse potrošnike električne energije pozvalo, naj v lastnem interesu omejijo porabo, ker bodo v tem primeru manj prizadeti, kakor če bo treba zaradi izvajanja omejitev odklapljati posamezne predele odjemalcev. Skratka, predpisane so redukcije za vse potrošnike električne energije, tudi za ulično razsvetljavo. Kot uvod v štednjo, so v ponedeljek gorele vse dopolne velike cestne obločnice v Kidričevi ulici in v parku Ilegalca v Ljubljani. Pa recite, če podjetje za mestno razsvetljavo ni slovesno začelo s štednjo elektrike!

*N.

za investicije dobiti stalni vir, se pravi, da bi morali del komunalnega prispevka, ki ga plačujejo investitorji pri novih gradnjah, izdvojiti za osnovne naložbe v otroško varstvo.

Poleg stalnih virov pa predlagajo na RO ZSS tudi dodatne vire za razvoj otroškega varstva iz proračunov občin, samoprispevka občanov, skladov skupne porabe delovnih organizacij in nekaterih drugih družbenih skladov. Se pravi, da bi morali tudi v prihodnje ohraniti vse tiste vire in načine zbiranja sredstev, ki so v komuni doslej edini omogočali razvoj otroškega varstva.

Kakšen položaj in vlogo bi morala imeti pri razvoju otroškega varstva republika? Sodelavci RO ZSS omejujejo vlogo republike predvsem na strokovno proučevanje otroškega varstva in na določanje višine prispevka od osebnih dohodkov ali drugih dohodkov v okviru gospodarskega načrta. Pri tem menijo, da bi morala republika preko svojih organov ali preko republiške skupnosti socialnega zavarovanja določiti in odrediti potrebna sredstva za otroški dodatek v posameznih občinah. Torej ne gre za republiški sklad za otroški dodatek, ampak za konto, kamor bi naj pritekala in odtokala sredstva za otroški dodatek.

I. V.

Kaj je z varstvom v Kranju?

Otroško varstvo v Kranju je verjetno med najslabše urejenimi v Sloveniji, saj je v vzgojno-varstvene ustanove vključenih le 5,7 odstotka otrok. Po številu zaposlenih žena pa je občina Kranj skoraj na vrhu. Povprečje zaposlenih žena v občini znaša 47,2 odstotka, to je skoraj polovica vseh zaposlenih. Po statističnih podatkih je v Kranju 13.650 otrok do 15. leta starosti, od tega jih 50 odstotkov nima nikakega varstva, 35 odstotkov ima delno (ali pomanjkljivo) varstvo in le 15 odstotkov otrok ima zadovoljivo varstvo. Ob teh pa jih je le 5,7 odstotkov v otroških ustanovah. Merila ni potrebno posebej poučarjati, da naša občina ni ravno tako revna, kot bi kdo iz gornjih podatkov lahko sklepal. Otroško varstvo pri nas še ni urejeno zato, ker ta problem še ni postal — sestavni del načrtovanja celotnega gospodarstva in družbenega razvoja občine.

Po industrijski razvitosti se primerjamo s srednjo Evropo — na področju otroškega varstva pa z Albanijo! Posamezni občinski organi so o tem problemu že razpravljali. In žal, samo to! Rešitve še ni!

Tudi OBSS je razpravljalo o tem, dovolj kritično, ostro in konkretno. Sprejel je tudi ustrezne ukrepe in si zadal nalogo. Če bo vse realiziral, bo problem s prizadevanjem vseh v občini v dogladnem času rešen. Svoje bo morala prispevati tudi občinska skupščina in njeni odborniki — in seveda v zelo veliki meri bodo morali sodelovati tudi občani. Pri rešitvi marsikaterega problema nastajajo težave zaradi pasivnosti občanov. Tudi na zborih volilcev so bila

postavljena vprašanja o ureditvi otroškega varstva. Ostalo pa je le pri obljubah.

in še nekaj o obstoječih vrtcih in domovih. Le eden je odprt od 5.30 do 19. ure, ostali pa le do 15. ure. Torej poslušajo ti domovi le za tiste otroke, katerih starši delajo dopoldan — se pravi za uslužbence. To pa pomeni, da mati, delavka v neposredni proizvodnji, ki dela v izmenah, ne more dati otroka v varstvo ustanovi. Naj povemo, da so prav otroci teh ljudi najbolj potrebni strokovnega varstva, saj imajo matere premalo časa za delo z otroki.

PAVEL GANTAR

Trgovsko podjetje iz Velenja slovi po številnih delovnih sporih. Članji kolektiva kar naprej iščejo pomoč pri službi pravne pomoči in se pritožujejo. Seveda, na sodišču.

Zanimivo je, da vedno uspejo. Na najnižji pa tudi na najvišji instanci. Se bolj zanimivo pa je, da to prav nič ne vpliva na število delovnih sporov v tem kolektivu.

Samoupravljanje »po domače« se nadaljuje...

Trenutno je v precepu neki mesar. Uprava podjetja mu že drugi mesec

S kladivom...

ER - I = 500 milijonov S-din

ER-I je nov, bojda na pol podtaknjen, vendar zakonsko kronan obrazec v službi socialnega zavarovanja. To je potrebno takoj povedati, da si ne bi morda kdo razlagal naslova kot formulo zdravila za rakasta obolenja.

ER-I je statistična povitela in sestavni del nove organizacije socialnega zavarovanja. Vrinil se je med 28 obrazcev, kartic in drugih statističnih dokumentov, ki so jih morali voditi komunalni zavodi že doslej. Na svet ga je spravil zvezni sekretariat za delo, negoval in vzdrževal pa ga bodo delovne organizacije in komunalni zavodi za socialno zavarovanje. Dolgega življenja mu ne obeta pravzaprav nihče, baje naj bi v petih letih prišli na centralno knjiženje osebnih dohodkov in tedaj bi ga opustili.

ER-I je namreč le potrdilo o osebnem dohodku in času za ugotavljanje zavarovalne dobe delavca. Vendar terja na obeh straneh A-4 formata najmanj 42 osnovnih podatkov, če pa je delavec »zakomplisiral« delovno dobo, potem pa je potrebno odgovoriti na dodatnih 7 pripomb, od katerih terja vsaka več podatkov. Med podatki je tudi vprašanje, koliko znaša najvišji osebni dohodek v delovni dobi lastnika podjetja... In še eno posebnost ima: podatke zanj bodo morale oskrbeti delovne organizacije; vendar ne od dne, ko se je ER-I rodil, ampak za minulo leto, ko v računovodstvih niso vodili podobnih podatkov in jih bodo morali lepo poiskati v nadurah. Vmes bo ševeda potrebno za delavca, ki je lani nekajkrat menjal zaposlitev, razviti medkomunalno in medrepubliško sodelovanje zavodov za socialno zavarovanje, pisati, žigosati in oblizati nič koliko znak in kuvert...

ER-I pravi tudi na republiškem zavodu za socialno zavarovanje »nebodigatreba«. Bojda so se z vsemi štirimi borili proti njemu in dokazovali, da bi lahko v tem prehodnem obdobju shajali s staro evidenco. Zveznemu sekretariatu za delo so predložili tudi podatke, da bo veljal v Sloveniji letno, po grobem izračunu, pol milijarde starih dinarjev, kar bodo morale plačati delovne organizacije in komunalni zavodi za socialno zavarovanje. Bojda so tam zatrjevali, da soglasa z obrazcem zvezni zavod za socialno zavarovanje, ta pa dalje, da so za ER-I republiški zavodi...

Zapomni si, ER-I, da te imajo zavarovanci v želodcu. V splošni štednji so se »odrekli«, po novem, mnogokateri pravci ki jim je doslej sodila na področju zdravstvenega zavarovanja, samo da jih ne bi sklađi sramotili s primanjkljaji. Ti pa ki sicer nisi nič kriv, če so te spravili na svet, boš požri letno, skromno računano pol milijarde starih dinarjev — kar tako, v slavo in čast birokraciji...

I. VRHOVČAK

po pislih

odteguje od osebnega dohodka kar 20 tisočakov, češ da mora s tem poravnati primanjkljaj, ki naj bi nastal po njegovi krivdi.

O vsem tem omenjeni mesar ničesar ne ve. Krepkita je občutlivo, da prejema »po novem« konec meseca precej tanjšo kuvertico.

Ker tudi ta poteza podjetja ni bila zakonita, je posredovala Služba pravne pomoči. No, vodstvo podjetja tudi to pot ni reagiralo na opomin. Sklicuje se na svoj statut in nadaljuje s čudnimi ukrepi, ki so vse prej kot zakoniti.

V Velenju se vprašujejo, kdo bo tisti, ki bo končno stopil samovoljnemu na prste?

U.

Pogovori z upravljalci • Pogovori z upravljalci

HOTELSKA GOSPODINJA

V naši statistiki je zapisano, da prehodi povprečna gospodinja po stanovanju dnevno nekaj več kot deset kilometrov, če je pri delu ves čas na nogah. Če velja to za navadno gospodinjico, je pot hotelske gospodinjice vsaj dvakrat daljša. Jelka Pengov, ki podpira v ljubljanskem hotelu Lev tri ogle, tako vsaj pravi, prehodi včasih tudi do 30 km dolgo pot iz sobe do sobe iz prvega do enajstega nadstropja. Razen tega so ji naložili še druge dolžnosti, sedi in ne dremlje na sestankih upravnega odbora ter vodi delo najtežje komisije v podjetju: za lome in za kalo.

Pogovor sva začela s takšno potrepljivostjo, kot bi bil gost hotela. Naštevila je svoje obveznosti, ki jih ima. Njeno delo je odgovorno, saj mora kot gospodinja v tako veliki hiši skrbeti, kakšne vtise bodo gostje iz nje odnesli. Razen tega skrbi, da se človek v hotelu ne počuti kot tujec.

»Kakšni so ljudje, ki jih srečujete v hotelu?«

Pozorno je poslušala in si v času za premislek prižgala cigareto.

»Ljudje so različni. K nam prihajajo ljudje različnih značajev in življenjskih navad, mnogi govorijo tuje jezike in prihajajo od daleč. To pa za me ni ovira, da z njimi ne bi navezala stika in ga vzdrževala, dokler so gostje hotela. Pravijo mi, da imam za to precej smisla. Ljudem svetujem najnujnejše, kar želijo zvedeti med svojim bivanjem v hotelu, razen tega pa vzdržujem v hiši red in čistočo. Pod mojim nadzorstvom dela cela armada sobaric, čistilk...«

»V hotel Lev pride in odide dnevno okoli 250 gostov. Če je hiša zasedena, spi v njem 336 ljudi. Kako zmorete vzdrževati stike na tako dolgi fronti?«

»Vsak gost, razumljivo, ne opazi, da sem gospodinja, ki

bi se morala zanimati za njegovo počutje, vendar stojim ob strani tistim, ki me potrebujejo.«

V Jugoslaviji imajo samo štiri hoteli hotelske gospodinjice. Prvi je v Beogradu, drugi v Zagrebu, tretji v Opatiji in četrti je ljubljanski Lev. Za takšen poklic je treba obvladati vsaj štiri svetovne jezike, angleščino, francoščino, italijanščino in nemščino. Toda to niso največji problemi. Jezike se je Pengovova naučila in jih sedaj obvlada, dnevno pa se srečuje s skrbmi, ki jih teže rešuje. Njena delovna enota šteje 25 ljudi, v glavnem delajo pod njenim vodstvom sobarice in čistilke. Z njimi pa so križi in težave, ker je pridnih rok za delo v hiši vedno premalo.

»Kakšen je vaš odnos do pčarenjenih in kako ocenjujete njihovo delo?«

»Nič slabega ne morem povedati o njih. Zelo veliko de-

lajo, ker imamo sobaric vedno premalo. Tudi njihov za- služek ni takšen, da bi ustrie-

Za 1 njihovemu delu. Letos smo se skozi turistično sezono prebili s tremi sobaricami

manj, kot je določeno po sistematizaciji delovnih mest. Ker imamo največ dela poleg, večina med njimi še ni imela rednega letnega dopusta. Ne vem, kdaj si bodo naša dekleta odpočila, saj je dela še vedno čez glavo, ker je hotel zadovoljivo zaseden.«

Hotelska gospodinja mora umeti dvakrat več v glavi kot navadna hišna gospodinja. Toliko stvari je, ki jih mora vsak dan opraviti. Razen tega mora biti včasih na voljo tudi gostom, če prosijo za njen nasvet pri nakupih. Za vsak pozabljeni predmet v hotelu mora vedeti, kdo ga je pozabil. In teh pozabljenih predmetov se je v zadnjem letu v Levu nabralo že 1200.

Jelka Pengov pa v svojem delu uživa. Napori ji niso pretežki, čeprav mora včasih položiti v posteljo tujega otroka, če grede starši v mesto, in skrbeti za dobro počutje 300 ljudi. Laskajo ji vsi, da je postrežljiva, prijazna in natančna, pridna in modra in da so njene usluge na evropski ravni.

Z. T.

Visoka izobrazba - pogoj za vodilno delovno mesto

V sezanski Iskri v zadnjem času se posebej skrbijo za izobraževanje in zaposlovanje strokovnih kadrov. Razvoj podjetja, specializacija in vedno več kooperacijskih odnosov z domačimi in tujimi, zlasti italijanskimi podjetji, terjajo strokovnejše vodenje proizvodnje. Delavski svet je zato letos spomladj med drugim sklenil, da delovna mesta vodij sektorjev lahko zasedajo samo kadri z visokošolsko izobrazbo. Predlog je podprl ves kolektiv. Podprli je tudi zastavljeno študentsko in stanovanjsko politiko, ki naj bi pripomogla dobiti šolan kader. Letos so že zaposlili dva inženirja in dva ekonomista, tako da imajo zdaj šest delavcev z visoko izobrazbo. Potrebujemo jih še šest. Sezanska Iskra štendirja na visokih šolah 7 ljudi, na srednjih 24, 28 na poklicnih, enega pa bodo poslali v kratkem na postdiplomski študij.

S. K.

ZAKAJ TOLIKO NEPRAVILNOSTI V DELOVNIH ODNOSIH? ZATO, KER JE OSTALA

odgovornost brez imena in priimka

Delovni spori povzročajo moralno in ogromno materialno škodo, ki gre v desetine milijonov • Stroške plačujejo delovni kolektivi • Zakaj sta materialna odgovornost in mandatna kazni za kršitev TZDR ostali le načelo • Kjer ni tožnika ni sodnika!

Ni naključje, da smo se o problematiki delovnih sporov pozanimali prav pri službi pravne pomoči Občinskega sindikalnega sveta Koper. Ne samo zato, ker sodi med najboljše organizirane in po svojem delu med najbolj temeljite in uspešne, temveč tudi zato, ker deluje na področju, kjer je največ turistične dejavnosti. V tej pa ob koncu sezone izbruhne vse tisto, kar je v vročih mesecih tlelo. Število sporov raste tako, kot pada temperatura morja. Sicer pa je to pojav pri vseh tako imenovanih sezonskih dejavnostih in ne samo v gostinstvu in turizmu. Če k specifičnim dejavnostim, ki prevladujejo na Koprskem, dodamo še številne, zlasti manjše delovne organizacije, ki nimajo urejene notranje zakonodaje, in tiste, ki so svoje norme sicer zapisale, se pa po njih ne ravnaajo, nas ugotovitev pravne službe, da se je letos število sporov v primerjavi z lani več kot podvojilo, ne preseneča.

Največ nepravilnosti in sporov je zaradi prenehanja delovnega razmerja. V večini primerov, ki jih je obravnavala služba pravne pomoči, so ugotovili, da so vodilni delavci ali pa posamezni samoupravni organi zavestno kršili zakonske norme. Tako so na primer v Kmetijski zadrugi morali razveljaviti 26 nezakonitih odločb o prenehanju dela delavcem. V gradbenem podjetju so morali delavce po 7 mesecih ponovno sprejeti na delo ter ji za ves ta čas izplačati osebne dohodke, ker je sodišče ugotovilo nezakonitost prenehanja dela. V gostinskem podjetju Triglav o prenehanju dela niso odločali organi, ki so za to pristojni. Sklepe o prenehanju dela so izdajali kar po občutku in primerilo se je, da je dobila sklep o prenehanju dela delavca z obrazložitvijo, da je njeno delovno mesto ukinjeno. V pritožbenem postopku pa so ugotovili, da delovno mesto sploh ni bilo ukinjeno in da bi morala dobiti odpoved neka druga delavka.

Številne nepravilnosti ugotavlja služba pravne pomoči tudi pri sprejemanju na delo. V gostinskem podjetju Hotel Adria so na primer kljub številnim opozorilom sklepal še naprej poskusna delovna razmerja za ves čas trajanja sezone in to tudi z nekvalificiranimi delavci, za katere ni potrebna nikakršna predhodna strokovna preizkušnja. Številni so tudi primeri, ko delovne organizacije sklepajo z delavci delovna razmerja za določen čas, pozneje pa take delovne pogodbe podaljšujejo iz meseca v mesec, tako da delavci nikoli ne vedo, kdaj jim bo prenehalo delo v delovni organizaciji. Tudi taki primeri so, ko delovne organizacije po končani sezoni ali v primeru zmanjšanja obsega del pošiljajo delavce proti njihovi volji na brezplačne dopuste.

Kako dolga in trnova je pot do pravice, lahko pove svednik podjetja Slavnik, ki so mu nezakonito odpovedali delovno razmerje. Ko je po dveh letih v delovnem sporu dokazal nezakonitost postopka, ga vodstvo podjetja kljub pravomočni

sodbi Vrhovnega sodišča ni hotelo sprejeti nazaj na delo. Sele na zahtevo javnega tožilstva je vodstvo podjetja delavca sprejelo nazaj. Zakonu je bilo zadoščeno, vendar... Nihče ni poklical na odgovornost tistih, ki so bili krivi, da je delavec ostal dve leti brez zaposlitve, brez osebnih dohodkov kot edini hranilec 5-članske družine, med njimi treh nedoletnih otrok.

Nič manj ni sporov zaradi osebnih dohodkov. Ni tako malo delovnih organizacij, kjer so obravnavali pravilnik o delitvi osebnih dohodkov le takrat, ko so ga sprejemali. Potlej pa so ga vodilni uslužbeni zaprli v predalec, nadaljnjo politiko delitve osebnih dohodkov pa so krojili upravni ali samoupravni organi z občasnimi sklepi mimo sprejetega pravilnika. Bil je celo primer, ko je delavec, ki ni bil zadovoljen z delitvijo osebnega dohodka, zahteval pravilnik, da bi ga pokazal v službi pravne pomoči ObSS, pa mu je uslužbenec v podjetju odgovoril, da je pravilnik »tajnost podjetja«.

Na kakšne težave zadevajo tisti, ki se borijo za pravico, ker ne morejo v podjetju dobiti najosnovnejših dokumentov, naj ponazori primer spora pred sodiščem, ki ga je sprožil delavec proti organizaciji Hotel Triglav. Predstavniki podjetja je sodišču predložil neveljaven pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, da bi s tem delavcu onemogočil uveljavitev pravice.

V velike težave zaidejo delavci tudi, kadar na sodišču uveljavljajo odškodninske zahteve zaradi poškodb pri delu. Pogoste so v takih primerih šikane in največkrat se delavec, ki sproži odškodninski spor, znajde na cesti, ker v podjetju »ne morejo dobiti zanj ustreznega dela«. Tako so na primer delavcu v obrtnem podjetju Elmet v Kopru, ki se je teže poškodoval na stroju, takoj ko je vložil tožbo za odškodnino za poškodbo na delu, ukinili študentsko in srednji tehnični šoli in ga razporedili na nekvalificirano delo v skladišče. V INDE so zoper delavca, ki se je huje

poškodoval, uvedli disciplinski postopek, da bi tako krivdo za nastalo nezgodo odvrnili od odgovornih oseb podjetja in s tem onemogočili delavcu uveljavljanje odškodnine, čeprav je bila odgovornost podjetja za poškodbo ugotovljena po pristojnih organih inšpekcije dela.

Se bi lahko naštevali nepravilnosti, ki jim skoraj ni kraja: Odgovor na vprašanje, zakaj tako, smo zapisali v naslovu: odgovornost nima imena ne priimka, je kolektivna in tudi škodljiva, ki nastaja s spori, nosi kolektiv. V letu in pol, odkar velja TZDR, nismo prečitali njegovih določil o odgovornosti, čeprav so jasna in obvezna. Še več, v vsem tem času se nismo poslužili možnosti, ki jo daje 141. člen TZDR, da uvedbo postopka za prekrške pravice iz delovnega razmerja lahko zahtevata poleg delavca, ki mu je bila kršena pravica, tudi pristojni občinski upravni organ in sindikalna organizacija.

Kolikokrat je bil v tem času sindikat tožnik tistih, ki so jemali zakonite pravice njegovim članom? Bi lahko našli vsaj toliko primerov, kot je pristojno na roki? Najbrž ne! Kjer ni tožnika, ni sodnika! Ali je potem čudno, ker za krivce nihče ni poklican na odgovornost? Ali je čudno, če odgovornost v letu in pol nismo poimenovali? In če imajo ime le tisti, ki na sodišču iščejo svojo pravico?

N. LUZAR

ODRAZ SKROMNIH NALOŽB

Pri razpravah o gospodarski problematiki se v delovnih organizacijah trebanjske občine vedno pogosteje ustavljajo ob pomanjkanju ustreznih strokovnih kadrov. Da je strokovna zasedba delovnih mest slaba, kaže tudi posebna analiza, ki jo je o tem izdelal Zavod za izobraževanje kadrov v Novem mestu. Po tej analizi — zajela je 112 zaposlenih v 18 delovnih organizacijah — primanjkuje 186 ljudi s poklicno šolo, 72 s srednjo strokovno šolo ter 17 z višjo in visoko šolo, medtem ko je 177 priučenih delavcev zaposlenih preveč. To pomeni, da okoli 400 ljudi nima ustrezne izobrazbe za delovno mesto, ki ga opravlja. Še posebno zaskrbljujoč pa je podatek, da kar 52 odstotkov vseh zaposlenih nima dokončne popolne osnovne šole.

Kljub že obstoječim razlikam rednega in izrednega izobraževanja terja ukusnih dejanske izobrazbe zaposlenih z zahtevami delovnih mest, svoj čas. Z učenci poklicnih šol ter sluša-

telji srednjih, višjih in visokih šol, ki so končali šolanje letos, so dobile delovne organizacije le 25 ustreznih ljudi; v prihodnjih štirih letih pa jih predvidevajo še 85. Tak tempo pridobivanja kadrov zagotavlja, da se bo število neustrezno zaposlenih v prihodnjih štirih letih zmanjšalo za dobrih 30 odstotkov. Potemtakem bi za popolno odpravo neustrezne zaposlenosti potrebovali okoli 15 let. Pri tem pa seveda še niso upoštevali potrebe po kadrih, ki jih bo terjala nadaljnji razvoj delovnih organizacij. Izobrazbena struktura vodilnih delavcev v delovnih organizacijah pa je že zdaj izredno slaba. Podatki namreč kažejo, da od 31 vodilnih nima ustreznega izobrazbe 20 ali 64,5 odstotka.

Analiza tudi ugotavlja, da so delovne organizacije na območju občine Trebnje, v primerjavi z ostalimi občinami na Dolenjskem, namenile za izobraževanje sorazmerno najmanj sredstev. Tako so bila porabljena

sredstva za izobraževanje skoraj polovico manjša, kot bi jih delovne organizacije iz namenjenih sredstev 2,5 odstotka od bruto osebnih dohodkov lahko porabile. Na enega zaposlenega so v občini Trebnje porabili letno povprečno le 504 S-din za izobraževanje, medtem ko so v ostalih občinah na Dolenjskem porabili od 1100 S-din naprej.

Za dopolnilno izobraževanje in pridobivanje novih kadrov bo v prihodnje nedvomno potrebno zagotoviti večja sredstva in jih tudi bolj načrtno trošiti, kot so jih doslej. Pri tem bo lahko veliko pomagala tudi Delavska univerza, seveda, če bodo delovne organizacije za sodelovanje zainteresirane. Nujno pa bo potrebno še okrepiti in izboljšati delo kadrovsko-socialnih služb, saj le-te v večini delovnih organizacij trebanjske občine še ne delajo, čeprav bi morale biti pobudnik pravilne kadrovske politike v vsakem podjetju.

R. S.

Dvajset let je že v pivovarni Union. Petnajst let je vstakleničevala pivo, zdaj sedi z ruto, zavezano pod brado in potisnjeno na obraz, pred tekočim trakom in osem ur na dan ogleduje poltirske steklenice, ki počasi drsijo mimo nje k polnilnemu stroju. Slabo pomite izloči in jih zamenja s čistimi, ki jih ima v zaboji poleg sebe.

Lahko in dobro plačano delo. Okoli 80.000 dinarjev zasluži na mesec kot pregledovalka steklenic.

»Vem, da boljšega mesta, ki bi bilo zame primerno, ni v pivovarni.« priznava Pavla Kosec.

In vendar ni srečna. V stari vstakleničevalnici je bil velik prepih in tam se je pred osmimi leti našla revmatizma.

»Najprej me je začelo boleti v hrbtenici.« pripoveduje, »potem so bolečine prešle še v noge in roke. Od lani imam menda tudi v glavi revmo. Tukajle,« z roko se prime za zatilnik, »mi tako suje in kluje, posebno kadar se vreme spreminja, da se mi megli pred očmi. Ne morem več delati, čeprav bi rada.«

Pavla joče...

V pivovarni ni človeka, ki ji ne bi verjel. Na pripočilo tovarniškega zdravnika se je dvakrat zdravila v Laškem. Prvič so ji kopeli koristile, drugič pa so se prav v Laškem začele bolečine v glavi. Temne sence pred očmi, njeni počasnji gibi in utrujena hoja govore, da je bolna...

Poskusili so jo premestiti v krasarno, kjer ni prepaha, pa se je sama prepričala, da ne more zavijati kvasa. Roke se ji tresejo in od revmatizma zabrekli prsti so prepočasni za to delo. Prosila je, da bi jo dali za snalžko, pa tudi pri tem delu ni vzdržala. Če je malo pohitela, jo je začelo dušiti. In tako se je vrnila k praznim steklenicam in tekočemu traku in k močni luči, ki jih osvetljuje, njej pa povzroča bolečine v glavi.

Vse prevečkrat obišči, da ne bi imela slabe vesti pred delavci, ki jo nadomeščajo. Letos je bila od januarja do maja na bolezenskem dopustu. Letni oddih je kljub temu preživela v postelji. Kadar se je preslabo počutila, je prosila za prost dan ali dva.

»Ze leta ne vem več, kaj je dopust,« mi je rekla v solzah, »srām me je stalno viseti v ambulanti...«

Dr. Gombacova, nova zdravnica v tovarniški ambulanti, je uvidela. Invalidski komisiji je predlagala, naj Koscevo upokoji. Toda že dve leti zapored ta komisija zavrača predlog, češ da se še niti zdravila ni pošteno, ker še ni bila v bolnišnici.

Tako Kosceva razlaga brezuspešno prizadevanje, da bi jo invalidsko upokojili, in zraven obupano ihti v robec: »Najbrž ne znam dobro govoriti, zato delajo z menoj, kakor hočejo.«

Sočutno sem jo poslušala in premišljala, kako naj jo potolažim. Naj ji rečem, da bi bila invalidska pokojnina precej manjša, kot je njen sedanjí zaslužek? Nesmisel, to že ve in je ne moti. Dva sina ima, dobra fanta, oba sta že pri kruhu. Prosita jo, naj ostane doma, če dobi invalidnino ali ne. Naj ji povem, kako si sama razlagam stališče invalidske komisije? Čemu? Moja domneva o preveliki — vsaj v tem konkretnem primeru — varčnosti z denarjem socialnega zavarovanja, ki je tudi Pavlin denar, saj ji že dvaindvajseto leto odtrgujejo tretjino zaslužka za zdraviljenje in pokojnino, je zgolj domneva... Zato ji nisem ničesar rekla ob slovesu, niti takrat, ko se je počasi vračala k svojim steklenicam.

MARIOLA KOBAL

Na temo REFORMA so rekli

Edvard Kardelj na V. plenumu CK ZKS: »Tudi vprašanje mednarodnih odnosov je odvisno od stanja stvari v družbeni bazi. Dokler nismo v stanju do kraja razviti mehanizma družbeno ekonomskih odnosov na temelju samoupravljanja, so vedno močnejše deformacije tudi v mednarodnih odnosih. Zato ni zadosti samo deklarativno napadati nacionalizma. Teh problemov se je treba lotevati v družbeni bazi. Treba je iti do korenin in tam zdraviti. Ti in drugi problemi so prišli posebno do izraza v gospodarski reformi, ki je postala tisti družbeni akt, ki je prisilil vso našo družbo, da se odprto spoprime s temi problemi. Prav zato se je gospodarska reforma resnično spremenila v globoko družbeno reformo. Prav zato je v gospodarski reformi prišlo do politične zaostitve tudi v Zvezi komunistov, ki je pripeljala do IV. plenuma.«

Družbenih problemov ni moč reševati na račun prosvetnih delavcev

(Nadaljevanje s 1. strani)

nim oziroma o njim zavodom, obenem pa predstavlja ta akt instrument za razreševanje nadaljnjih problemov.

ZA DOPOLNILNA SREDSTVA NAJ SKRBI IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST

Kaj bomo zmogli financirati iz stalnih virov, to je še vedno odprto vprašanje. Vsekakor pa bi morali zagotoviti sredstva za redno dejavnost obveznega šolstva, pri neobveznem pa se odločiti za prioriteten vrstni red. Brez jasno zasnovane perspektivne mreže šol II. in III. stopnje v republiškem merilu pa bo tak prioriteten red seveda težko napraviti. Sindikati pa so odločno zoper ohranjanje sedanjega stanja, zoper vsakršno prosjačenje dodatnega denarja. Zato naj bi že v temeljnih določilih zakona zapisali, da je skrb za dopolnilna sredstva naloga izobraževalnih skupnosti in ne izobraževalnih zavodov in prosvetnih delavcev.

Izoblikovalo se je tudi mnenje, naj bi v prehodnih določilih zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje postavili rok za usklajevanje zakona z drugimi dokumenti, npr. z mrežo šol različnih stopenj. S prestrukturiranjem šolske mreže pa bi morali začeti takoj. Odločiti se bo treba, ali npr. še potrebujemo fakulteto za rudarstvo, če slovenski rudniki zagotavljajo, da potrebujejo letno le 5 novih rudarskih inženirjev. Zobotehnikov imamo že več kot je norma srednjeevropskega povprečja. Morda nimamo dovolj osemletk in morda česa sploh še nimamo, kar pa bi potrebovali. Višje gospodinjstvo šolo ukinjamo že celo večnost, pa še vedno obstaja itd.

NAROBE IZKUŠNJA

»Varčevalneškarje

Delavska univerza na Vrhniki je šla po go-be. Ker jo je na smrt obsodila vsa družbena smetana v vrhniški občini, ji upravnica ni mogla izprostiti pomilostitve. Sreča, da je sebe rešila. Njo in administratorko so tako rekoč zadnji trenutek opozorili, naj si drugje poišče službo.

Ce bi Vrhnici vprašali, zakaj so zaprli delavsko univerzo, bi sekretar Občinskega komiteja ZK najbrž ponovil, kar je še za njenega življenja javno trdil:

»Sramoto nam je delala.« Na občini pa bi dodali: »Denarja je zmanjkalo zanjo. Vodstvo ga pa ni znalo zaslužiti.«

Ker delavske univerze kot izobraževalne institucije niso sramotne in ker same ne morejo delati denarja, letita, jasno, obe kritiki na zemljane, ki so jo upravljali in se je posluževali. In že se ponudi dvojje novih vprašanj: Ali sta delavska univerza in njeno vodstvo siamska dvojčka, ki ju ni mogoče razdružiti; in: Ali bi delavska univerza zašla v finančno krizo, če bi se zdela občinski skupščini in političnim organizacijam potrebna ustanova za splošno in specializirano izobraževanje odraslih, npr. za šolanje upravljavcev, in bi ji miselno stali ob strani, preden jih je »osramotila«?

Kako jo je še za živih dni ocenila občinska skupščina, kaže letošnji občinski proračun, v katerem so delavski univerzi namenili milijon starih dinarjev. Simboličen znesek, zadosten komaj za preskok v novo leto. Potem so jo pa prepustili sami sebi in vodstvu — kakršnokoli je že bilo, do neslavnega konca.

Zato bi na spomenik delavske univerze tujec lahko mirne duše zapisal: Umrla, ker so občinske varčevalne škarje najprej zarezale v kulturo in prosveto. Spomenika ji Vrhnici seveda ne bodo postavili, ker bi istočasno morali podreti ali vsaj skriti Cankarjev spomenik... M. K.

Mnogi so izrekli mnenje, da smo v srednjoročnem programu glede strokovnih kadrov zapisali kar nekakšne »hišne številke«.

DA NE BO 35. ČLEN OSNUTKA ZAKONA OSTAL DEKLARACIJA

Vsa razmišljanja o bodoči šolski mreži pa ne zanimajo prosvetnega delavca, ki je v sedanji mreži, je dejal Igor Ponikvar. V razpravi so prosvetni delavci opozorili, da bo 35. člen osnutka zakona, ki govori o tem, naj bodo osebni dohodki v izobraževalnih dejavnostih v povprečju izenačeni s skupinami enako kvalificiranih v gospodarstvu, ostal le deklaracija, saj so bili izračunani za nov zakon zasnovani na podatkih iz junija 1966. leta. Na seji so izrazili zahtevo, naj bi Zavod SRS za statistiko začel realno zajemati

osebne dohodke. To je prvi pogoj za realizacijo 35. člena osnutka tega zakona, pa tudi za nagrajevanje drugih delavcev v družbenih službah usklajeno z nagrajevanjem v gospodarstvu. Sindikati se seveda odločno zavzemajo za spoštovanje 35. člena osnutka zakona, določila, ki izhajajo iz zakona o zavodih, pa čeprav bi to terjalo prerazdelitev narodnega dohodka. Prestrukturiranje mreže šolskih zavodov lahko prinese določene prihranke (ali pa tudi dodatne izdatke!) šele postopoma.

NEMOGOČA DVOTIRNOST

Tovariš Kastelic je opozoril, da se danes ponekod odločajo prosvetni delavci za to ali drugo varianto izobraževalnih skupnosti, ker jih zaradi sedanjega zamudniškega nagrajevanja zanima predvsem, ali se bodo v

povprečju osebni dohodki primerjali v občini, regiji ali republikli.

Seveda pa izobraževalna skupnost ni le distributer sredstev, je dejal tovariš Jenko. Izobraževalna skupnost bo morala razreševati vsebinske probleme izobraževanja, usmerjati programe, vsebino dela zavodov, odgovorna bo za sistem šolanja, za mrežo šolskih ustanov. Če upoštevamo ta vidik, so dejali na seji, se vsiljuje vprašanje nemogoče dvotirnosti. V skladu s Splošnim zakonom naj bi družbeno-politične skupnosti odločale o mreži šol, programih, stopnji prispevka, izobraževalna skupnost pa naj bi plačevala za dejavnost. Ta odnos je resnično nevzdržen in ga je treba razrešiti, če naj bo izobraževalna skupnost resnična samouprava na področju izobraževanja.

SONJA GASPERŠIČ

KAKO RAZUMETI DRUŽBENO REFORMO

MALA POSLANSKA TRIBUNA

Ko so 3. oktobra poslanci Prosvetno-kulturnega zbora ves dan stopali za govorniški pult, da bi povedali mnenje svojih volivcev v osnutku zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja (zelo različna mnenja), so seveda ob tem povedali tudi svoje lastno mnenje. Tako se je proti večeru že ob koncu razprave prigrisala k besedi poslanka TRUDA ZOHER. Povedala je svoje mnenje jasno in odločno in če bi bila v skupščini taka navada, bi ji mnogi želeli zaploskati.

Kratek povzetek njenega osebnega stališča: Samouprava na področju izobraževanja in vzgoje se bo uveljavila toliko, kolikor bo družba tem dejavnostim dala materialno osnovo. Izrekla je svoj dvom o pravilnosti izračuna, na katerem sloni osnutek zakona. Izračun namreč temelji na podatkih o potrošnji junija 1966. leta. Ta osnova pa je nevzdržna, če primerjamo le gibanje povprečnih dohodkov, ne da bi ob tem upoštevali še ostale materialne pogoje izobraževanja. S čim naj torej seznanjajo podatki Zavoda SRS za statistiko za junij 1966?

- povprečje osebnih dohodkov v gospodarstvu in družbenih službah skupaj 81.000 S-din;
- na področju kulture, šolstva in socialnih dejavnosti je to povprečje 98.000 S-din;
- na področju znanosti 97 tisoč S-din;
- v gospodarstvu 79.00 starih dinarjev;
- v negospodarskih dejavnostih 93.000 S-din.

Povprečni osebni dohodek v Sloveniji je torej v velikem neskladju s povprečnim osebnim dohodkom v šolstvu. Povprečni osebni dohodek v šolstvu pa je tudi v velikem neskladju

z gospodarstvom. Koristna bi bila torej predvsem primerjava povprečnih osebnih dohodkov enako kvalificiranih v gospodarstvu in v šolstvu. V mariborskih podjetjih se giblje povprečni osebni dodatek višje in visoko kvalificiranih kadrov okoli 200.000 S-din, v šolstvu je še enkrat manjši. Taka razlika pa je za izračun, na katerem naj sloni zakonska ureditev financiranja šolstva, nevzdržna: poraja beg iz šolstva, slabo opravljanje nalog itd.

Prosvetni delavec ne more biti subjekt delitve v taki meri, kot je to lahko delavec v gospodarstvu, in je pri svojih osebnih dohodkih vedno samo objekt družbenih kriterijev. Toda, ali delo prosvetnih delavcev resnično želimo družbeno ovrednotiti s polovičnim nivojem osebnih dohodkov nasproti delavcem v gospodarstvu?

Napredna prvina osnutka zakona je sicer ta, da bodo odslej sredstva za izobraževanje naraščala v soodvisnosti od rezultatov gospodarstva. Toda začetni start bi moral temeljiti na realni oceni vrednosti dela zaposlenih na področju izobraževanja. Tak izračun bi seveda za-

Delavski klub v sejni dvorani

»Dopolnilno izobraževanje naših ljudi je še danes zelo skromno,« je dejal Pavle Pečar, predsednik sindikalnega sveta Koper, na nedavni seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta. »Potrebno bi bilo čimprej izdelati program za izobraževanje upravljavcev. Načrt ne bi smel biti preobširen, saj smemo pričakovati pomoč v glavnem le od Delavske univerze. Pri tem se tudi ne bi smeli oddaljevati od načela, da pridemo od parcialnega izobraževanja v okviru posameznih družbenih organizacij na enotnejše splošno in družbeno-ekonomsko izobraževanje naših upravljavcev.«

Na seji so izrazili mnenje, da je rešitev problema v bistvu le v novih, pestrih in čim bolj privlačnih oblikah izobraževanja. »Izogibati se moramo predavanj in podobnih oblik izobraževanja, za katere ni interesa med našimi ljudmi...«

Ta razgovor v Kopru so potrdili, da ni pomanjkljivo izobraževanje odraslih le zaradi denarja, temveč je temu vzrok zelo skromen interes ljudi. Luka Koper je na primer preteklo leto oddvojila kar 20 milijonov S-din za izobraževanje svojih zaposlenih, vendar je ostal denar neizkoriščen.

S »klasičnimi« oblikami izobraževanja na Koprskem tudi sicer nimajo uspeha. Ko je lani predaval v Kopru novinar Drago Košmrlj, ga je poslušalo le 11 ljudi, kljub odlični predhodni progandi po radiu in tisku. Koprsko šole so za to predavanje prejele še posebno vabilo, v

mestu so vabili številni plakati. Še slabši pa je bil odziv, ko je bilo na »dan zdravja« v načrtu zares kvalitetno predavanje in se mu je kljub velikim propagandnim odzvala le ena ženska.

Na omenjeni seji v Kopru so zato med drugim tudi sklenili:

- da izdelajo program dopolnilnega izobraževanja občanov oziroma upravljavcev in pri tem angažirajo vse tiste družbene organizacije, ki so doslej delale izolirano;
- da izkoristijo sejno dvorano občinskega sindikalnega sveta za delavski klub, kjer naj bi imeli občani na voljo vse gradivo občinske skupščine, njenih svetov in družbeno-političnih organizacij, glasila delovnih kolektivov in podobno;
- delavski klub naj bi se začel uveljavljati kot prireditelj aktualnih razgovorov in javnih tribun.

A. ULAGA

Položaj šolstva v občini

● Anton Horvat, Murska Sobota:

Največjo postavko v proračunu skupščine občine Murska Sobota zavzema šolstvo. To ponazorjuje naslednji pokazatelj: v letu 1965 je za osnovno šolstvo bilo porabljenih 7.470.890 N-din in za srednje in strokovne šole 2.008.000 N-din ali 52 % proračunskih sredstev. V letošnjem letu se je masa sredstev povečala in bo predvidoma do konca leta znašala za osnovne šole 8.328.000 N-din, za srednje in strokovne šole 2.462.206 N-din. Kljub povečanju mase sredstev za šolstvo se je delež sredstev v občinskem proračunu zmanjšal od 52 na 48 %. Občinska skupščina daje 50 % proračunskih sredstev za potrebe šolstva, ta pa še vedno ne zadošča, da bi se finančno in materialno stanje šol vsaj delno izboljšalo. Osebni dohodki prosvetnih delavcev so veliko nižji kot osebni dohodki v gospodarstvu, varstvo šoloobveznih otrok je organizirano v zelo majhnem obsegu, začetih gradenj šolskih objektov in nujno potrebnih adaptacijskih del ni mogoče izvajati.

Da bi se težave pri financiranju šolstva lažje premostile in da bi se zagotovila potrebna sredstva v prehodnem obdobju do uveljavitve zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje, je občinska skupščina priporočila vsem delovnim organizacijam, naj pogodbeno prispevajo svoj delež k reševanju materialnih težav — predvsem strokovnih šol. Ta sredstva naj bi letos znašala 2.400.000 N-din. Prispevki gospodarskih organizacij se gibljejo od 1 do 1,27 % od bruto osebnih dohodkov.

● Jože Zupančič, Litija:

V litijski občini deluje 18 osnovnih šol, ki jih obiskuje več kakor 2500 učencev. Občinska skupščina daje za vzdrževanje šolstva na svojem območju 225 milijonov S-din, precej manj, kot so dejanske potrebe. Litijski učitelji so izračunali, da bi bilo treba za redno vzdrževanje šol v litijski komunici 339 milijonov S-din, na te izračune pa so dobili približno le dve tretjini sredstev.

V vseh litijski komunici ni nobene višje srednje šole. Zato obiskujejo dijaki z območja litijske komune srednje šole — gimnazije, tehnično srednjo šolo in druge podobne šole v Ljubljani. Litijska občina bi morala po dogovoru vplačati letno v medobčinski sklad 12 in pol milijona dinarjev za svoje šolarje. Pogodbeno pa so se zavezala tudi razna podjetja iz litijske komune, da bodo prispevala v ta ljubljanski medobčinski sklad za srednje in strokovne šole letno po 37 milijonov dinarjev. Zaradi gospodarskih težav, ki jih preživljajo nekatera podjetja v naši komunici, pa teh izdatkov ne morejo uresničiti. Zato raste dolg za prispevek v medobčinski sklad, kajti z litijskega območja izpolnjuje svoje obveznosti edino litijska predilnica.

Vredno pa je omeniti, da nekatera podjetja v litijski komunici rada dajejo občasne prispevke za razne potrebe litijskega šolstva. Predvsem uporabljajo njihove prispevke za nabavo učil po šolah, za razne prizidave in preureditve šol.

Ljubezen do branja še ni umrla...

Občasne razprodaje knjig po znižanih cenah, ki se jih poslužujejo naše založbe, da bi sprostile v zalozhah vezana obratna sredstva, vedno znova potrjujejo, da ljubezen do branja med našimi ljudmi še ni umrla. Ob takih priložnostih knjige postanejo dostopne tudi vsem tistim, ki bi jih sicer pogosteje kupovali, če ne bi bile tako drage za povprečni delavec, dijakov ali kateri drugi žep.

V teh dneh kroži po Sloveniji kombi ljubljanske Cankarjeve založbe, ki se je odločila za razprodajo svojih knjig starejših izdaj po povprečno 60 odstotkov znižanih cenah. Stojnica s knjigami, postavljena na dovolj prometnih krajih, vzbuja povsod veliko zanimanje. Se zlasti pa je interes velik med mladino in delavci.

Naša posnetka sta iz Zagorja ob Savi, kjer smo se tudi pogovarjali z upokojenim rudarjem Matijo Regancinom. Povedal nam je, da ima doma knjig že toliko, da pravzaprav ne ve, kam bi z njimi, pa jih še zmeraj kupuje, ker rad bere... Se zlasti ga zanimajo zgodovinske knjige, med njimi pa najbolj knjige, ki govorijo o NOB. Kot rudar je namreč 22 let delal v tujini, tudi med zadnjo vojno, pa zdaj tudi iz knjig spoznava podrobnosti razburkanih dogajanj v vojnem času pri nas. »Za 1.500 dinarjev sem dobil pet knjig. Za ta denar pa bi lahko kupil samo dva litra slabega vina... Bolj koristno je zame in bolj se mi izplača, če kupujem knjige. Na srečo imam lepo pokojnino in si to lahko privoščim skoraj zmeraj in ne le tedaj, če je kakšna razprodaja.«

Foto služba: DE

OBČANI OBČINE CERKNICA PRAZNUJEJO IN ČESTITAJO

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

GRADIŠČE CERKNICA

IZDELUJE:

- visoke in nizke gradnje
 - cementne izdelke
 - v letošnjem letu gradi stanovanja za trg
 - gospodari s stanovanjskimi hišami v občini
 - vzdržuje ceste IV. reda
- Za cenjena naročila se priporoča kolektiv!

Center obrti Cerknica

VAM NUDI USLUGE:

- KROJAŠTVO • ČEVLJARSTVO • TAPETNIŠTVO • MEHANIČNA DELAVNICA • AVTOMEHANIKA • ELEKTROINSTALACIJA • RADIO DELAVNICA S SERVISI • PLESKARSTVO

KMETIJSKA ZADRUGA Cerknica

S SVOJIMI POSLOVNIMI ENOTAMI IN OBRATI:

- MAROF
- MARKOVEC
- NOVA VAS
- VALJČNI MLIN
- PEKARJE
- MESNICE in
- SKLADIŠČI z reprodukcijским materialom destilarne

LESNO
KOVINSKA
INDUSTRIJA

JELKA RAKEK

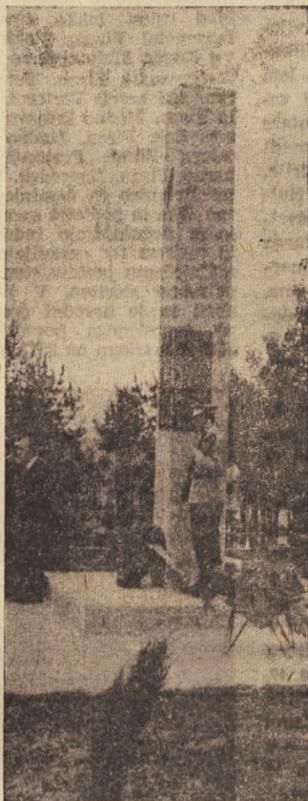
S SVOJIMI OBRATI BEGUNJE IN UNEC

PROIZVOJA:

- ŽAGAN LES
- MIZARSKE IZDELKE
- GOSTINSKO IN HOTELSKO GALANTERIJO
- KOVINSKO GALANTERIJO

19. oktobra 1941

Na ta dan pred 25 leti je bil na Notranjskem prvi večji napad na okupatorsko postojanko v Ložu, istočasno pa tudi na postojanko v Bezuljaku. Od tedaj dalje so se vrstili stalni napadi na okupatorja in njegove pomagače na Notranjskem. To herojsko borbo ljudi naše občine lepo zrcalijo nepozabni liki kar sedmih herojev, ki jih je dala notranjska zemlja. Visoki cilji, za katere so se ljudje naše občine žrtvovali, niso bili zaman, saj občani, posebno mlada generacija, že uživajo sadove socialistične graditve našega gospodarstva. Nove tovarne, trgovine, stanovanja, turistični objekti, vse kar smo zgradili, nam govori, da dosledno nadaljujemo ideje in cilje herojev, ki so padli, da čim prej zgradimo socialistično družbo tudi v naši občini.

Za občinski praznik čestitamo vsem občanom z željo,

da tudi v bodoče prispevajo z neumornim delom k čimprejšnji izgradnji naše socialistične domovine.

skupščina občine

z vsemi množičnimi organizacijami

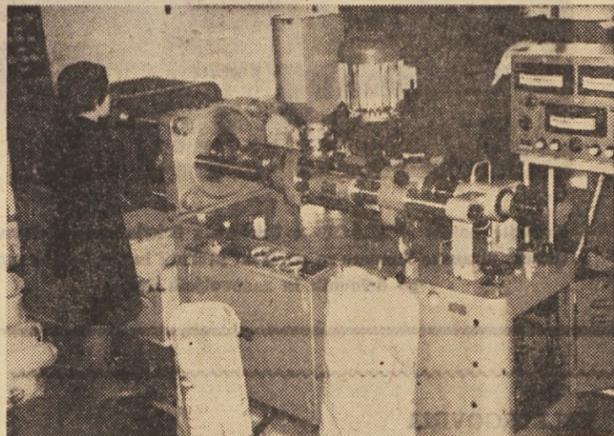
Cerknica

Kovinooplastika Lož

- kovinska galanterija
- izdelki iz plastičnih mas
- litin in elektro predmeti

ČESTITA

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM, PARTNERJEM IN VSEM OBČANOM Z ŽELJO, DA BI NJIHOVA PRIZADEVANJA TUDI V BODOČE RODILA ČIM VEČ USPEHOV

Vodna skupnost Cerknica

SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAMI!

LESNA INDUSTRIJA

GABER

STARI TRG - LOŠKA DOLINA

- izdelovanje
moderne kuhinjske opreme

BREST LESNO INDUSTRIJSKI KOMBINAT CERKNICA

s svojimi poslovnimi enotami

- TOVARNA POHIŠTVA CERKNICA
- TOVARNA POHIŠTVA MARTINJAK
- TOVARNA IVERNATIH PLOŠČ CERKNICA
- TOVARNA LESNIH IZDELKOV STARI TRG
- BAZENSKA ŽAGA CERKNICA

se priporoča za cenjena naročila!

TRGOVSKO-GOSTINSKO PODJETJE

ŠKOCJAN RAKEK

se priporoča za cenjeni obisk in naročila s svojimi 25 poslovalnicami in 7 gostinskimi obrati
POSTREŽBA HITRA IN SOLIDNA!

Turizem dobiva v piranski občini obseg in mesto, ki ju zasluži

15. oktobra 1944

JE BIL USTANOVLJEN MORNARIŠKI ODRED NOV IN POJ. VSAKO LETO SE OBČANI KOMUNE PIRAN SPOMINJAJO TEGA DNE, S KATERIM SE JE RAZŠIRILO IN UTRDILO NARODNOOSVOBODILNO GIBANJE V TEM KRAJU.

ČESTITKAM ZA OBČINSKI PRAZNIK SE POLEG OMENJENIH DELOVNIH ORGANIZACIJ PRIDRUŽUJE:

OBČINSKA SKUPŠČINA Z VSEMI MNOŽIČNIMI ORGANIZACIJAMI IN KOLEKTIV DELAVSKE ENOTNOSTI

Kolektiv hotela »PALACE« v Portorožu čestita vsem delovnim ljudem piranske komune za občinski praznik in jim želi še mnogo delovnih in zadovoljnih dni

Od časov, ko so predstavljale Piranske soline ne le najstarejšo ampak skoraj tudi edino gospodarsko dejavnost na tem območju v pravem pomenu besede, je minila dolga vrsta let vsestranskega in plodnega razvoja, ki je prinesel v te kraje nov tempo življenja, izredno razgibano in razvejano gospodarsko življenje. Kmetijstvo, ki ga odlikuje sredozemske kulture, lepi vinogradi, dobro urejeni sadovnjaki, zelenjavne plantaže in oljčni nasadi in nasadi zdravilnih rastlin; industrija, ki je zrastle v močnega činitelja zaposlovanja prebivalstva in ustvarjanja narodnega dohodka, ladjedelstvo, pomorsko prevoznitvo, trgovina, obrt in cela vrsta drugih dejavnosti, ki danes spremljajo cvetočo rast tega obalnega območja.

Poglejmo nekaj števil, ki ilustrirajo strukturo in razvojno tempo gospodarstva v piranski občini:

Ob prvem polletju letošnjega leta kažejo izračunani indeksi v primerjavi z enakim razdobjem preteklega leta v vseh panogah močan porast celotnega dohodka in sicer v industriji za 23, v kmetijstvu za 77,3, v gradbeništvu za 49, v prometu za 41, v trgovini za 45,2, v gostinstvu in turizmu za 63,8, v obrti za 47,7 — v celotnem gospodarstvu pa je bil fakturirani dohodek večji za 39,6 odstotka. V primerjavi z enakim razdobjem lanskega leta, je bil letos celotni dohodek za razdelitev v celotnem gospodarstvu večji za 39,6 odstotka.

Kaj vse proizvaja industrija piranske komune? Kot smo že rekli, je struktura zelo pestra. V rudniku Sečovlje kopljejo črni premog; »Droga«

Portorož je pomembno podjetje živilske industrije — pripravlja zdravilna zelišča, sadeže in gobe za domači trg in za izvoz; podjetje »2 oktober« proizvaja odlične barvnih kovin in popravila ladje, »Mehanika« proizvaja igrače in patentne svinčnike itd. Močno se razvijajo v piranski komuni tudi podjetja in delavnice v panogi obrti. Med njimi lahko omenimo Istrametal Piran, Elektroservis Koper, Malo opremo Izola, Elektroradio Piran, Foto Piran, AM servis Portorož, Perlo Piran, Modno krojaštvo Piran, Sok Piran, Modno krojaštvo »Elita«, Portorož, Pekarno, Piran, Napredek, Piran ter Brivnico in česalnico Piran. Vsa ta podjetja spremljajo in dopolnjujejo industrijo in turizem ter opravljajo naraščajočemu prebivalstvu preptrebne storitve. V panogi obrti se je narodni dohodek na zaposlenega povečal od 5629 v lanskem na 6973 dinar-

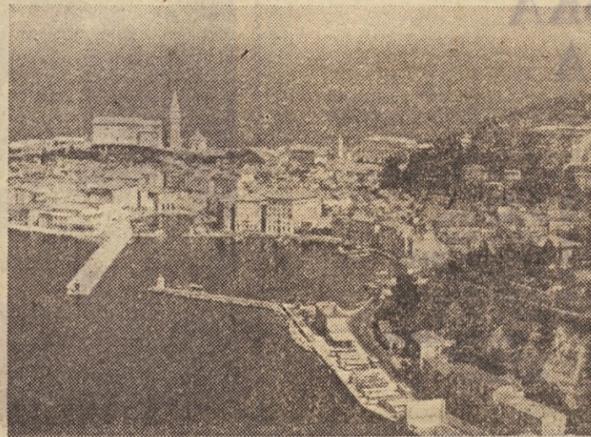
itd. V vseh podjetjih na področju industrije, v prometu in v komunalnih dejavnostih je letos številno zaposlenih nekoliko nižje kot lani.

Zato pa dobiva v zadnjem času v tej komuni čedalje pomembnejši obseg in mesto dejavnost, ki se geografski legi, naravnim lepotam in tudi vsestranskim možnostim tega kočka slovenske obale tudi najbolj podaja. Turizem postaja danes v svetu pravzaprav neke vrste industrija, široka, pestra gospodarska panoga, s številnimi spremljajočimi dejavnostmi, ki prinaša ob sorazmerno majhnih vlaganjih izredne ekonomske učinke. To so v piranski komuni tudi spoznali, tako da pripisujejo danes turizmu resnično tisto mesto, ki ga zasluži.

Gostinske organizacije in Zavod za turizem so v prvem letošnjem polletju realizirali 10.802.311 din celotnega dohodka. Uspeh je izredno ugoden, če upoštevamo, da je bil dosegel izven glavne turistične sezone. Občinska skupščina je tak porast tudi predvidevala.

Tudi celoten turistični promet je dosegel letos viden vzpon, tako glede števila gostov kakor tudi prenočitev. V sedmih mesecih je prišlo na piransko turistično območje za 18,6% več gostov kot v enakem lanskem obdobju, seveda predvsem inozemskih prenočitev pa je bilo zabeleženih za 12,6% več. Gostov (tujih) je bilo 38.846, prenočitev pa 234.000.

Na področju turizma in gostinstva so bili letos doseženi zelo dobri rezultati tudi glede deviznega pritoka. Levji delež pri deviznem pritoju občine ima seveda še vedno promet oziroma Splošna plovba, ki je realizirala v prvem polletju nad 5 milijonov dolarjev deviznega pritoka — je pa turizem z nekaj nad pol milijona dolarjev pred industrijo in trgovino. Vendar, podoba ni popolna, če jo gledamo zgolj statistično. Pravo perspektivo in pomembnost te panoge zaslužitimo šele, če opazujemo tempo naraščanja njenega deviznega pritoka. Medtem ko znaša indeks za vse gospodarstvo piranske komune 104,5, je bila devizna realizacija turizma in gostinstva v primerjani obdobju večja kar za 186 odstotkov ali za 331.161 dolarjev.

jev v letošnjem polletju ali za 24 odstotkov, podjetja in delavnice pa so v tem času realizirale blizu 5,5 milijona dinarjev celotnega dohodka.

Gospodarstvo piranske komune zaposluje blizu 3400 delavcev, od tega v industriji okoli 1000, v gostinstvu in turizmu nekaj nad 500, v prometu nekaj nad 900 delavcev

Kot bomo videli v naslednjih podatkih, so trud in prizadevanja gospodarstvenikov, turističnih ter družbeno političnih delavcev, velika sredstva, ki so jih žrtvovali kolektivni — predvsem pa seveda pravilna spoznanja o tem, kam je treba trud in denar vložiti — že pokazali prve večje rezultate.

Deset let piranskega Zdravstvenega doma

Številno prebivalstvo, ki se v poletnih mesecih spriče močnega pritoka domačih in tujih turistov še nekajkrat pomnoži, terja na območju piranske občine sodobno zdravstveno institucijo. Tako institucijo so dobili v Piranu pred desetimi leti, ko je bil ustanovljen Zdravstveni dom z vsemi oddelki, ki jih zahteva struktura takega zavoda: 4 splošne ambulante, od tega dve v Piranu in po ena v Portorožu in Sečovljah; zobno splošno ambulanto z dvema ordinacijama in šolsko zobno ambulanto; otroški dispanzer s posvetovalnicami in šolsko ambulanto; dispanzer za žene s posvetovalnico in ginekološko ambulanto; Zdravstveni dom ima organiziran protituberkulozni dispanzer in higi-

ensko postajo, razen tega pa opravlja redna cepljenja otrok in sistematične preglede delavcev na delovnih mestih, zlasti živilske in gostinske stroke.

Letos, ko praznuje Zdravstveni dom v Piranu 10-letnico svojega obstoja in pa 5-letnico samoupravljanja, se ta zavod srečuje z novimi nalogami, ki jih želj uresničiti: to so na primer adaptiranje prostorov za novo otroško zobno ambulanto in novi prostori za otroški dispanzer, potem reorganizacija protituberkulozne službe in izpopolnitev sanitarne epidemiološke službe. Zlasti za uspešnejše opravljanje preventivnih dejavnosti pričakujejo v piranskem zdravstvenem domu vso pomoč družbe.

VELETRGOVINA

mercator

Ljubljana

obveščata cenjene potrošnike in poslovne prijatelje, da se je 26. julija 1966 pripojilo KOMUNALNO PODJETJE »SADJE ZELENJAVA-TRGOHLAD« ter posluje kot:

VELETRGOVINA

mercator

Ljubljana

Poslovna enota: »Tovarna mesnih izdelkov«
Ljubljana, Mesarska ulica 1

VELETRGOVINA

mercator

Ljubljana

Poslovna enota: »Hladilnica«
Ljubljana, Poljanska 46/a

VELETRGOVINA

mercator

Ljubljana

Poslovna enota: »Sadje zelenjava«
Ljubljana, Poljanska 46/a

PODJETJE si bo tudi v bodoče v razširjeni obliki poslovanja trudilo s svojo dejavnostjo uspešno skrbeti za nemoteno in čimboljšo preskrbo potrošnikov.

IGO

LJUBLJANA

Urova: Trnovski pristan 8, tel. 20-879, 21-747
Obrat: Gradaška 22, telefon 20-103

PROJEKTIRAMO.

IZDELUJEMO IN MONTIRAMO OPREMO ZA VSE VRSTE KUHINJ,
SAMOPOSTREŽNIH RESTAVRACIJ IN GOSTINSKIH OBRATOV
PRIMERNE CENE! IZDELAVA SOLIDNA!

MURSKA SOBOTA
ELEGANTNE SRAJCE IZ DIOLENA

»2. OKTOBER« KOPER

PODJETJE ZA POPRAVILO
IN REKONSTRUKCJO
PLOVNIH OBJEKTOV

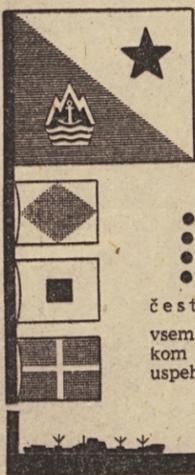
Koper — Portorož

Turistično gostinsko podjetje

METROPOL

PORTOROŽ — SEDEŽ LUCIJA

- HITRA IN SOLIDNA POSTREŽBA.
- ZA CENJENI OBISK
SE PRIPOROČA KOLEKTIVI!

SPLOŠNA PLOVBA PIRAN

- uprava podjetja
- organi samoupravljanja
- politične organizacije
- komite in sindikalni odbor

čestitajo

vsem občanom, posebno pomorščakom in jim želijo še mnogo delovnih uspehov!

HOTEL

CENTRAL RIVIERA

PORTOROŽ

SE PRIDRUŽUJE
ČESTITKAM IN SE PRIPOROČA
ZA CENJENI OBISK

Kmetijska zadruga Lucija — Portorož

z vsemi
poslovnimi enotami

DROGA

PREHRAMBENA INDUSTRIJA

PORTOROŽ

Zelišča, sadeži in gobe - pomembni izvozni artikli

Z združitvijo treh nekdanjih podjetij — Začimbe in Piranskih solin iz Portoroža ter podjetja Gosad iz Ljubljane v letu 1964 je nastalo sedanje najmočnejše industrijsko podjetje v piranski občini — »Droga«, prehrambena industrija Portorož. V mnogem enak proizvodni program je terjal zlasti združitev moči in kadrov s podjetjem »Gosad«, kar je potem omogočilo koncentracijo služb, učinkovitejšee poslovanje in še zlasti specializacijo posameznih obratov.

Sodeč po njenih specializiranih obratih ima »Droga« dokaj razvejano dejavnost. V piranski občini sta obrat za proizvodnjo, predelavo in pakiranje začimb, dišav in drugega kolonialnega blaga ter za praženje in pakiranje kave in pa obrat »Soline« v Seči pri Portorožu, kjer proizvajajo in oplemenitujejo morsko sol. Sicer pa ima »Droga« razpršeno svojo dejavnost po vsej republici: poleg vrste zunanjih obratov za sušenje sadja in zelenjave je v Gradišču pri Kozini obrat za destilacijo gozdnih sadežev in eteričnih olj — tam je tudi centralni obrat za pripravo zdravilnih zelišč za izvoz; na Vrhniki je obrat za pripravo in pakiranje domačih čajev in destilacijo eteričnih olj, še en obrat za pripravo gob pa je

v Središču ob Dravi. Mimo tega ima »Droga« dve odkupni postaji, in to v Mostu na Soči in v Novem mestu.

Po obsegu poslovanja oziroma finančni realizaciji je vsakakor na prvem mestu obrat za praženje kave ter pripravo in pakiranje začimb v Portorožu, ki mu sledi priprava zdravilnih zelišč, gob in drugih sadežev, ki jih odkupujejo od nabiralcev iz vse Slovenije in tudi iz drugih republik. Ta dejavnost je tudi med najbolj perspektivnimi. V prihodnje namerava namreč podjetje še intenzivneje izpopoljevati naprave za predelavo zelišč, uvaja pa tudi različne oblike kooperacije s pro-

izvajalci sadja in zelenjave. Tem preskrbi podjetje stroje in naprave za predelavo sadja in zelenjave oziroma sofinancira njihovo nabavo, razen tega pa jim ob obilnih letinah odkupi presežke za sušenje in nadaljnjo predelavo. Zdravilna zelišča, sadeži in gobe (posušene ali konzervirane) so tudi poglaviti izvozni artikli tega podjetja. To blago izvažajo izključno v dežele s konvertibilnimi valutami, zlasti v Zahodno Nemčijo, Italijo, Švico in Francijo. Letošnji izvojni plan — 650.000 dolarjev so do konca septembra realizirali v višini blizu 473.000 dolarjev.

Medtem ko je pridobivanje morske soli najstarejša dejavnost piranskega območja, saj so na tem mestu pridobivali sol že pred 600 leti — pa te dejavnosti v zadnjih letih ne kaže najbolje. Vse bolj gozdat kras je med drugim vzrok, da se podnebje spreminja v škodo pridobivanja morske soli. Medtem ko imajo npr. v sredozemskih državah, kjer žanjejo sol na velikih površinah, v letu najmanj 120 kristalizacijskih dni, jih v piranskih solinah dosežejo 50 do 60. Zato postaja ta dejavnost žal manj rentabilna.

V zbirki

POGOVORI 66

sta izšli novi dve brošuri, in sicer:

Prva knjižica št. 11 vsebuje predavanji:

Stane Marinič:

- O MESTU IN VLOGI DELOVNE ORGANIZACIJE PRI URESNIČEVANJU GOSPODARSKE REFORME in

Vinko Trinkaus:

- O TEMI DELITVE PO DELU

Druga knjižica št. 12 pa od avtorjev:

dr. Ivan Kristan:

- O SAMOUPRAVLJANJU V DELOVNI ORGANIZACIJI PRI URESNIČEVANJU GOSPODARSKE REFORME in

Vlado Vodopivec:

- O ZAKONODAJI V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Za vse štiri teme je Jože Valentinčič napisal metodične napotke, kako naj se gradivo proučuje in uporablja v praksi in še posebej, kako naj se ga poslužujejo samoupravljalci.

Knjižica št. 11 — cena 5 N-din,

Knjižica št. 12 — cena 4 N-din.

Naročila sprejema:

Uprava Delavske enotnosti, Ljubljana
DALMATINOVA 4, tel. 310-033

Autocel

opere vaš avto

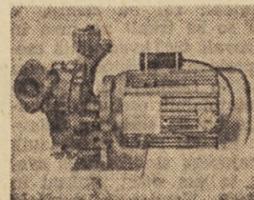
Tovarna **Zlatorog** Maribor

• VODNE ČRPALKE IN ELEKTROMOTORJE ZA KMETIJSTVO

DOBITE S POPUSTOM, ČE PLAČATE S TUJIMI PLAČILNIMI SREDSTVI — DEVIZAMI.
S POPUSTOM (ZA DEVIZE) PRODAJAMO TUDI NAŠE OSTALE PROIZVODE.

NAČIN PLAČEVANJA:

1. z efektivno tujo valuto,
2. s čeki in traveller čeki,
3. z nakazili preko banke,
4. z nakazilj iz inozemstva.

Tuja plačilna sredstva nam lahko pošljete tudi po pošti. Priporočamo, da se v ta namen poslužite denarnega pisma.

Zahtevajte obširne opise naših proizvodov, strokovne nasvete in ponudbe pri nas in pri naših predstavništvih:

- ELEKTROKOVINA, Beograd, Obilicjev venac 26
- ELEKTROKOVINA, Zagreb, Marinkovičeva 5
- ELEKTROKOVINA, Ljubljana, Titova 38
- ELEKTROKOVINA, Sarajevo, Maršala Tita 54
- ELEKTROKOVINA, Skopje, Bulevar JNA 6 a

ELEKTROKOVINA Maribor

TRŽAŠKA št. 109, p. p. 75; Telefon: 31-120, Telex: 331-31;
Telegram: ELKO Maribor

Modne pletenine
za jesen

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR

N nama LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO

V PRITLICJU:

- sobno in kuhinjsko pohištvo, modernih in klasičnih oblik
- oblazinjeno pohištvo: kavci, otomane, fotelji
- vzmetnice, žimnice »jogi«
- kuhinjske in sobne mize, stoli
- šivalni stroji

NAKUP POHIŠTVA IN GOSPODINJSKIH APARATOV
TUDI NA POTROŠNIŠKI KREDIT!
10-ODSTOTNI POPUST PRI PLAČILU Z DEVIZAMI.

nama LJUBLJANA

KONEC ILUZIJ

TA ZAPIS JE DOKAZ, DA V OBLAKIH NISMO ZIDALI SAMO GRADOV, AMPAK TUDI TOVARNE. V NEKATERIH TOVARNAH, KJER SO SE ŠE PRED LETI TRKALI NA PRSI, SO ZDAJ V HUIDIH ŠKRIPCIIH. OVIRAJO JIH DOLGOVI, KI SO POSLEDICA ZMOTNIH RAČUNOV IN NEPREMIŠLJENIH INVESTICIJ. BREMENA STARIH GREHOV POSAMEZNIKOV SO Z VSO TEŽO PADLA NA VSE DELAVCE

bil namenjen pisarnam, so toliko zaslužili, da so z dobičkom lahko pokrivali izgubo pri manjših pisalnih strojih, kjer so bile cene nižje. Daleč okoli tovarne so odkupili zemljišče, kjer so nameravali graditi nove obrate. Spogledovali so se tudi s tujino. Z nemško tvrdko Alpina so sklenili licenčno pogodbo in odkupili stroje in orodje za nove pisalne stroje. Ko so stroje in orodje dobili, so ugotovili, da bo proizvodnja z njimi več ali manj zastarela. Nemška tvrdka jih je prodala, ker je prenehala s proizvodnjo.

Lani je v gospodarstvu zapihal nov veter. Naši gospodar-

mače izdelave se je zmanjšalo. V Topsisu so se začele nabirati zaloge. Na izvoz svojih izdelkov niso mogli računati, ker bi izvažali z izgubo. Na svetovnem trgu s svojimi izdelki ne dosežejo niti polne lastne cene. Tujina se je zanimala samo za izvoz srednjega pisalnega stroja, pri katerem pa dosežejo le 55 % lastne cene. Tudi domači trgovci so jim obrnili hrbet. V trgovinah so lani prodali samo četrtino Topsisove proizvodnje, ker so trgovci rajši prodajali tuje pisalne stroje, pri katerih več zaslužijo. Tako so v Topsisu svoje trgovske potnike preusmerili v prodajo po hišah. Pri prodaji na obroke pa se je denar počasneje stekal, ker so morali kreditirati še kupca.

PIPA SE JE ZAPRLA

Tovarna v Savljah je zabredla v težave. Denar v banki je kopnel. Ob gospodarski reformi so se pogoji poslovanja zaostri. Cene končnih izdelkov se niso povečale, podražil pa se je reprodukcijski material in električna energija. Stroški proizvodnje so narasli za 78 %. Takega skoka v tovarni niso zmogli, ker so se še naprej držali starega pravila, da morajo proizvajati vse, kar so imeli v načrtu. Po lanskem zaključnem računu so imeli že 398 milijonov starih dinarjev izgube. Pokrili so jo delno z rezervnim skladom. 43 milijonov, ostanek pa z obratnimi sredstvi v poslovnem skladu. S tem pa so si dokončno porezali peruti. V proizvodnji so se začele nepremagljive težave. Več kot eno leto je njihov žiro račun stalno blokiran. Denarja se na njem pogosto ni nabralo niti toliko, da bi lahko izplačevali osebne dohodke. V juliju mesecu letos je bil njihov žiro račun blokiran v višini 620 milijonov S-din, od tega zneska so bili banki dolžni 130 milijonov, ostalo pa raznim dobaviteljem za blago in usluge. Vse neporavnane obveznosti podjetja pa so na dan 23. avgusta 1966 znašale 1984 milijonov starih dinarjev. S tem je bila usoda Topsisa zapečaten.

Tops je v teh težavah izpraznil tudi občinski sklad za gospodarske rezerve v višini 61 milijonov dinarjev. Ko je bila tudi ta sklada prazna, so delavcem izplačali samo minimalne osebne dohodke. Za mesec avgust letos so vsakemu dali 15 tisočakov na roko, ostanek pa bodo izplačali, ko se jim bo v banki nabral denar.

Montaža velikih pisalnih strojev, za katere na domačem tržišču ni povpraševanja

NAČRT PRISILNE UPRAVE

Prisilna uprava je uporabila železno logiko, ki je prej v našem gospodarstvu nismo poznali. Preprost račun je pokazal, da nadaljnja proizvodnja v sedanjih pogojih nima nobene perspektive, ker so proizvodni stroški previsoki. Sklep je bil kratek: čim manjša proizvodnja, tem manjša izguba. Če bi podjetje takoj prenehalo s proizvodnjo, bi ostalo na zalogi za 1656 milijonov starih dinarjev materiala, orodij in polizdelkov, ki jih ne bi mogli dobro iztržiti. Da bi škodo preprečili, so sklenili obstoječe zaloge porabiti za proizvodnjo, nato pa skrbeti proizvodni načrt. V tovarni bodo zadržali samo še proizvodnjo majhnega pisalnega stroja, ki ga na tržišču še najlaže prodajo. Vse ostale proizvode pa bodo opustili. Pri tako skrbni proizvodnji pa ne bodo potrebovali toliko delavcev, kot jih imajo sedaj. Najmanj 170 delavcem bodo dali delovne knjižice in jih poslali na Zavod za zaposlovanje.

Kolesje proizvodnje so morali zdaj tako naravnati, da bodo po najkrajši možni poti rešili, kar se rešiti da. Večino upnikov je prisilna uprava uspela pregovoriti, da odstopijo od izvršbe. Glavnim upnikom bodo počasi vračali dolgove. Mladinska knjiga pa je v tem času naročila za 1050 milijonov starih dinarjev pisalnih strojev. Del naročila bodo takoj plačali, in sicer 470 milijonov, ostalo pa

v enem letu, kot bodo teklo dobave. S tem naročilom so uspeli deblokirati žiro račun. Drugi važni sklepi pa so tudi že znani. Vse stroje, orodja in dokumentacijo za razmnoževalni stroj, ki je bil v njihovem proizvodnem načrtu, bodo prodali celjski tovarni Aero. Ostale stroje, ki jih pri nadaljnji specializirani proizvodnji ne bodo več potrebovali, pa bodo tudi odpredali. V Savljah bodo v prihodnje delali samo en proizvod, majhne pisalne stroje. Tovarne v takšnem obsegu, kot je bila, ne bo več. V njej bo delalo največ 350 delavcev.

ALI BODO PRIŠLI RESNICI DO DNA?

Mnogi delavci v tovarni so v teh dneh postavljali zahtevo, da bi prišli resnici do dna. Spraševali so se, kdo je kriv, da je tovarna prišla tako daleč.

Težko je s prstom pokazati na krivca, nekatera dejstva pa so jasna. Na primer to, da so v tovarni sami, pa tudi zunaj nje bili ljudje, ki so delali načrte za »gospodarske čudeže«, ne da bi upoštevali realne pokazatelje. Kajti:

• Na svetu ni tako majhne tovarne za pisalne stroje, kot je ljubljanski Tops.

• Rentabilne tovarne za pisalne stroje so tiste, ki imajo v proizvodnji serije letno okoli 50–60.000 izdelkov. Tops pa je v letih z najvišjo proizvodnjo izdelal največ 22.000 pisalnih strojev, in to štiri različne tipe

s tremi različnimi dolžinami valjev.

• Pisalni stroj ima okoli 1600 različnih delov. Za te dele so uporabljali različne materiale. Pretežno večino so nakupovali na jugoslovanskem tržišču, ki pa z njimi ni bilo dobro založeno. V skladiščih je bilo ves čas nekaterih materialov preveč, drugih pa sploh ni bilo na zalogi. Zaradi tega so stalno menjavali izdelke. Čas nastavljanja na strojih v tovarni je bil daljši od časa izdelave.

• Za 22–24 dolarjev, kolikor dobijo za pisalni stroj na svetovnem tržišču, v Topsisu niso sposobni izdelati stroja.

• V naši državi nimamo materialne baze za industrijo pisalnih strojev. Od nobene od 17 domačih tovarni, ki izdelujejo vijake, niso mogli dobiti ustreznih vijakov, ki bi ustrezali za pisalne stroje. Če so hoteli izdelati kvalitetno blago, so morali vijake uvoziti.

• Rabili so dve leti, da so osvojili tipke.

• Tops je porabil okoli 10 milijonov za načrte za nove hale, čeprav se je proizvodnja povsod zatikala.

• Pred leti so v Zahodni Nemčiji nabavili dokumentacijo, stroje in orodja za tri licenčne izdelke. S pogodbo so se zavezali, da bodo izvozili 2,5-krat več izdelkov, kot je znašala vrednost pogodbe. Od tega so izvozili v Zahodno Nemčijo samo 3200 pisalnih strojev in še te z izgubo. Potem so dobave ustavili.

Ko je pred tednom naslednik nemške tvrdke, ki jim je prodala licenco, prišel v Ljubljano, je začuden izjavil:

»Kaj pa boste delali, če ne znate pisalnih strojev, za katere smo vam dali celotno tehnično dokumentacijo, stroje, orodja in material?«

Vse pa kaže, da v Topsisu ne manjka znanja, potrebnega za proizvodnjo pisalnih strojev. Manjkalo pa je res marsikaj, predvsem pa realnosti pri ocenjevanju lastnih možnosti. V ogledalu gospodarske reforme so te možnosti spoznali in z vso silo občutili na lastni koži.

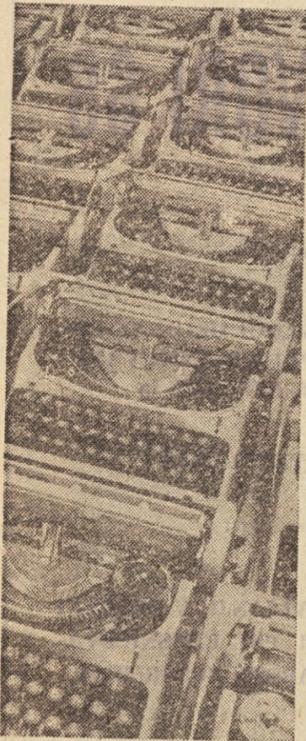
Zal samo, da jih na lastni koži ne občutijo tudi vsi tisti, ki so na en ali drug način porinili Topsisov voz v jarek...

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Popravek

V 37. številki DE se je po naključju vrnilo v prispevek »Vsaki dve minuti nov štedilnik« nekaj napak. Zato v pojasnilo bralcem:

— Vrednost izvoza v Gorenju znaša v letošnjih prvih sedmih mesecih 1 milijon 100 tisoč dolarjev. — Lansko leto je poskočila bruto proizvodnja na 6.359 milijonov starih dinarjev. — Danes izdelajo v Gorenju približno 350 štedilnikov dnevno, prihodnje leto jih nameravajo še enkrat toliko. Potlej bodo izdelali v Gorenju 400 tisoč štedilnikov na leto.

Po cesti, ki vodi z Ježice v Savlje, se vsak dan pripelje v tovarno TOPS njen prisilni upravitelj. Na ta položaj je bil postavljen 28. julija letos, ko je občinska skupščina bežigradske občine uvedla v tovarni prisilno upravo. Ta uprava, ki šteje tri člane, naj bi rešila, kar se je rešiti še dalo. Strokovnjaki

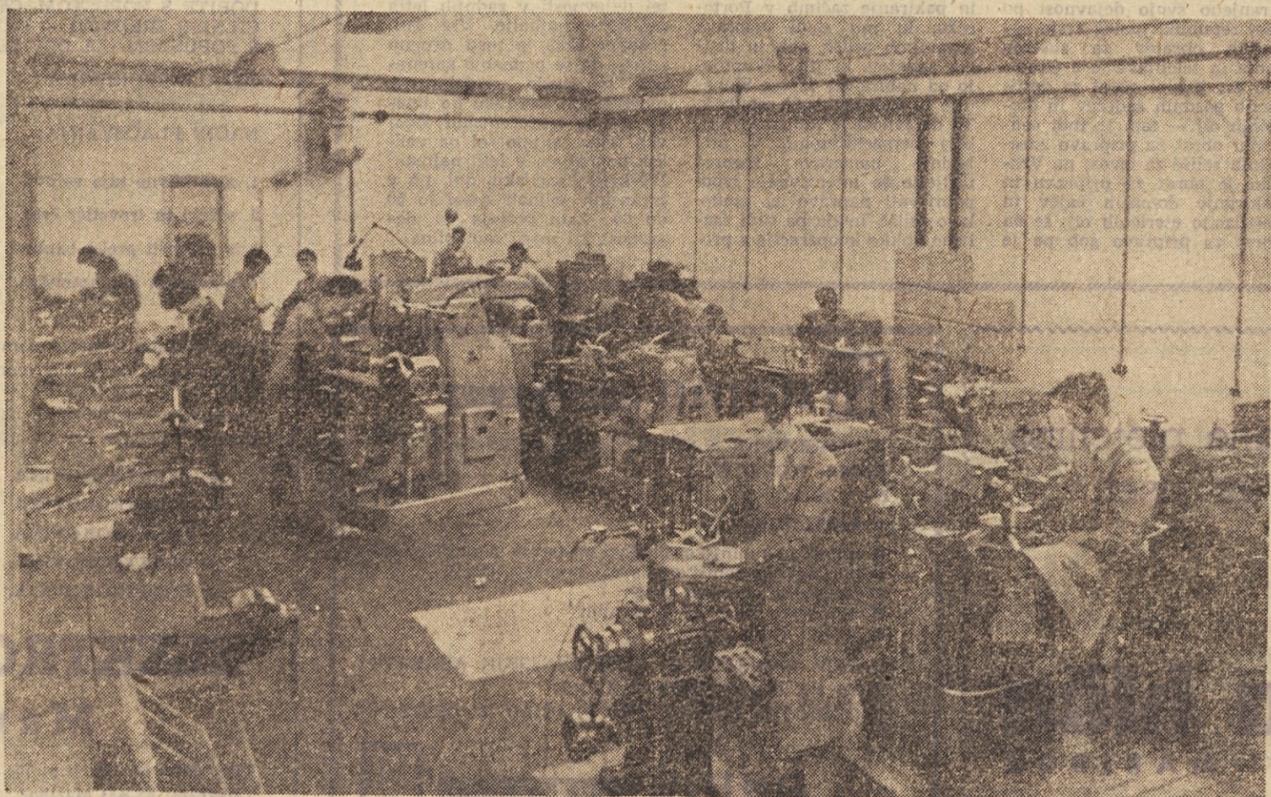
Nihče ne more očitati, da strojček ni licen

službe družbenega knjigovodstva so pred tem ugotovili, da je tovarna do vratu zadolžena. Vse iluzije, da se bodo iz dolgov še izvlekli, so se razblinile.

Sodbe, da je tovarna prišla na boben, ni bilo lahko izreči. Še pred dvema letoma je bila tovarna »pojem« v kovinski industriji. Vsakemu, ki bi preroškoval, da bodo tovarno zaradi težav zaprli, bi se smejali. Takrat so se v tovarno vozili številni obiskovalci iz mesta in iz države, ki so v tovarni v Savljah videli raj na zemlji. V Topsisu so se trkali na prsa in razkazovali 4800 kvadratnih metrov poslovnih prostorov. Letos pa, ko so razpravljali o izplačilu minimalnih osebnih dohodkov, je bil na sestanku delavcev v tovarni samo predsednik bežigradskega sindikalnega sveta, ki je vse slišal, zapisal in obrazložil. Nekdanjih številnih »botrov« ni bilo na spregled.

PO RAKOVI POTI

Začnimo naštevati dejstva. Podatki so vzeti iz poslovnih knjig in so bili tudi s strani prisilne uprave preverjeni. Poslovno leto 1964 so v tovarni uspešno zaključili. Mnogi so se počutili kot kmetje, ko jim je letina dobro obrodila. Tops je zaključil poslovno leto s čistimi 525 milijoni S-din v skladih. Tudi prejšnja leta so gospodarili z veliko žlico. Denarja jim nikoli ni manjkalo... Z občine so redno prihajali po prispevke, za javno razsvetljavo, za trolejbusne žice, ki so jih potegnili do Črnuč in še z drugimi zahtevami. Pa se v Topsisu niso pritoževali. Tržišče so imeli v svojih rokah, na njem pa monopolne cene. Pisalne stroje so prodajali brez težav. Vse, kar so napravili, so še topla prodali. Pri velikem pisalnem stroju, ki je

Stroji v Topsisu niso bili pametno izkoriščeni. Na sestanku, ki je bil pred kratkim v tovarni, so delavci žočili, da so kupili tudi takšne stroje, ki so jih izkoriščali samo štirinajst dni v letu, ves ostali čas pa so stali